

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta textilní

Inspirace přírodou (na pomezí mezi šperkem a objektem)

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 – Textil
Studijní obor: 3107R006 – Textilní a oděvní návrhářství
Autor práce: **Olga Chereshneva**
Vedoucí práce: doc. Ludmila Šíkolová, M.A.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Olga Cheresheva**
Osobní číslo: **T14000160**
Studijní program: **B3107 Textil**
Studijní obor: **Textilní a oděvní návrhářství**
Název tématu: **Inspirace přírodou (na pomezí mezi šperkem a objektem)**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Rešerše na téma přírodního tvarosloví.
2. Vypracování návrhů a modelů.
3. Výběr materiálů - zkoušky, možnosti.
4. Realizace šperků.
5. Fotodokumentace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **25**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

TUČKOVÁ, Kateřina. Žitkovské bohyně. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-528-3

DEYL, Miloš a Květoslav HÍSEK. Naše květiny. Praha: Academia, 2001. ISBN 802000940X

LAVENDER, Susan a Anna FRANKLIN. Magické rostliny, aneb, Byliny od A do Z. Praha: Volvox Globator, 1999. Mandragora (Volvox Globator). ISBN 80-7207-279-X

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ludmila Šikolová, M.A.**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **5. října 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2018**

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

Ing. Renata Štorová, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 28. března 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

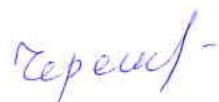
Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 03.05.2018

Podpis:

Poděkování

Mockrát děkuji paní doc. M.A. Ludmile Šikolové, vedoucí mé práce, za všechny rady, konzultace, pomoc v posunu práce a za obrovskou trpělivost, paní Mgr. Janě Střílkové za podporu, rady a pozitivní náladu.

Taktéž panu Jiřímu Stejskalovi, který mně trpělivě a velkoryse věnoval svůj čas jak v pracovní době, tak i mimo ni, za to, že mi předal své šperkařské zkušenosti.

Děkuji svým rodičům, kteří mě vždy podporují nejenom během studia.

Moc děkuji Markétě Zemanové a její kouzelné rodině za obrovskou podporu.

Tento rok jsem díky programu erasmus studovala v Lodži, což mě umožnilo zkoušet nové technologie. Musím poděkovat Sergiuszi Kuchczyńskému a Magdaleně Soboń, že mě inspirovali k využití nových materiálů. Spolupráce s nimi pro mě byla velmi užitečná. Jsem jim vděčna, že mi předali své mnoholeté zkušenosti a ukázali jiný pohled na pojetí detailu.

Určitě nesmím zapomenout poděkovat děkance fakulty textilní Ing. Janě Drašarové, že mi věnovala svůj čas a pomoc při revizi písemné části.

Anotace

Práce se zabývá talismany a amulety, neboli šperky sloužícími k magické ochraně jedince. Definice amuletu vychází z doby, kdy magie uspokojila duchovní potřeby člověka. Člověk primitivní kultury se obrací k nim v důsledku vnitřní potřeby nebo přirozeného instinktu, který ho donutil podniknout kroky směřující k jeho vlastní obraně a předpovídání budoucnosti. Amulety pro něj byly nutné, aby pomohly zrodit děti, překonat nepřátele jak zřejmé, tak i neviditelné, aby chránily před „zlým okem“. Mojí hlavní inspirací byla příroda, proto jsem vybírala materiály, vycházejí z tvaru, barvy a jejich speciálních vlastností. Spoléhala jsem se nejvíce na mýty, pohádky a legendy, tak došlo k výběru určitých materiálů. Práce si klade za cíl dát větší hodnotu šperku a objektu. Udržením již málokdy používaných obřadů, které využívali naši pradědové se šperk stane amuletem a objekt talismanem.

Klíčová slova

Šperk, objekt, magie, kouzlo, talisman, amulet, ochrana

Annotation

The work is devoted to talismans and amulets or to a jewelry that serves to protect an individual magically. The definition of the amulet came from that time when magic met spiritual needs of man. A person of primitive culture referred to them as a result of his internal necessity or his natural instinct that forced him to take steps to his own defense and to predictions of the future. Amulets were necessary to help raise children, to overcome enemies, as obvious as unseen, and to protect against "evil eye". My main inspiration was nature, so I chose materials based on shape, color and their special characteristics. I mainly relied on myths, fairy tales and legends, that's why these materials were selected. The aim of the work is to increase the value of the jewelry and objects. Keeping rarely used rites, used by our ancestors, the jewelry becomes the amulet and the object becomes the talisman.

Keywords

Jewelry, object, magic, spell, talisman, amulet, protection

1. ÚVOD.....	9
2. INSPIRACE.....	10
3. MÝTY A POVĚRY.....	11
3.1 VÝBĚR Z MÝTŮ, OBŘADŮ A POHANSKÉ HISTORIE.....	11
3.2 POVĚRA	12
3.3 ZAŘÍKADLA.....	16
3.4 AMULET NEBO TALISMAN	17
3.5 UHRANUTÍ.....	18
4. MATERIÁLY, TVARY, SYMBOLY.....	19
4.1 HRÁCH.....	19
4.2 LEKNÍN A LOTOS.....	20
4.3 SŮL	21
4.4 LEVANDULE	23
4.5 PEŘÍ BAŽANTA	24
4.6 BŘÍZA	25
4.7 LÍPA.....	26
4.8 JANTAR.....	27
4.9 STRŘÍBRO	29
4.10 ZLATO	30
4.11 BODLÁK (ЧЕРТОПОЛОХ).....	32
4.12 KAPRADÍ.....	33
4.13 SLÍDA.....	34
4.14 KYANIT	35
4.15 KRUH.....	36
4.16 OVÁL	37
4.17 ČÍSLO.....	38
5. SOUČASNÍ AUTOŘI ŠPERKU A OBJEKTU.....	43
6. POUŽITÉ TECHNOLOGIE.....	45
7. FOTODOKUMENTACE VÝROBY.....	47
8. FOTODOKUMENTACE.....	51
8.1 OBJEKTY „PERUNOVA ROSTLINA“ (KÓZO, OCEL, KAPRADÍ)	51
8.2 OBJEKTY „SLZY LÁSKY“ (ZLATO, HRÁCH, PRYSKYŘICE)	53

8.3	SCHRÁNKA, OBJEKT „NEPATRNĚ VÍC“ (ŽLUTÁ MOSAZ, PRYSKYŘICE, SŮL, JANTAR, KYANIT, KOŘEN LOTOSU, LÍPA, ZLATO)	54
8.4	BROŽ, OBJEKT „LAPAČE PŘÁTEL“ (BAŽANTÍ PEŘÍ, ŽLUTÁ MOSAZ)	55
8.5	NÁHRDELNÍK A BROŽ „ZPÍVAJÍCÍ KAMENY“ (KÓZO, JANTAR, SLÁMA, STŘÍBRO).....	56
8.6	NÁHRDELNÍK „MOJE SLUNCE“ (HRÁCH, PRYSKYŘICE, ZLATO, MOSAZ, ZAŘÍKADLO) 58	
8.7	BROŽ „DEN V NOCI“ (SŮL, PRYSKYŘICE, ŽLUTÁ MOSAZ)	59
8.8	SCHRÁNKA - PRSTEN „POSLEDNÍ ZÁCHRANA“ (ŽLUTÁ MOSAZ, PRYSKYŘICE, SŮL, ZAŘÍKADLO).....	60
8.9	BROŽE, NÁHRDELNÍK, OBJEKTY „LUSKY“ (ŽLUTÁ MOSAZ, ZLATO)	61
8.10	PRSTENY „KŘÍDLA PTÁKA, VLČÍ ZUBY“ (ŽLUTÁ MOSAZ, PRYSKYŘICE, SŮL, ZLATO)62	
8.11	PRSTENY A BROŽE „MINI“ (ŽLUTÁ MOSAZ, PRYSKYŘICE, SŮL, HRÁCH, BODLÁK, SLÍDA)	63
8.12	NÁHRDELNÍK „75 GRAMŮ LÁSKY“ (ŽLUTÁ MOSAZ, STŘÍBRO)	64
8.13	ŘETĚZ „SUBHAH“ (ŽLUTÁ MOSAZ).....	64
8.14	OBJEKTY „TAJEMNÝ LES“ (BÍLÉ OPÁLOVÉ SKLO)	65
8.15	PRSTEN „ZLATÝ LUSK“ (ŽLUTÁ MOSAZ, ZLATO).....	67
8.16	BROŽ „ZÁŘE“ (ŽLUTÁ MOSAZ, ZLATO).....	68
8.17	OBJEKTY „HRÁŠEK“ (KŘÍŠŤÁLOVÉ SKLO LIBA, SKLENĚNÝ PUDR KLUGER).....	69
8.18	OBJEKT „VYHÁNĚJÍCÍ ČERTY“ (ŽLUTÁ MOSAZ, PRYSKYŘICE, BŘÍZA, SMĚS BYLIN POUŽITÁ NA KADIDLO).....	70
9.	ZÁVĚR	71
10.	POUŽITÉ ZDROJE	72

1. Úvod

Člověk byl od počátku věku inspirován přírodou, jež má v sobě nesčetně pozoruhodných tvarů a úžasné kombinace barev.

Já jsem dítě obrovského města, obdivuji přírodu a vidím v ní kouzelné schopnosti. Mám pocit, že nás chrání a regeneruje. Mojí inspirací není jen živá příroda, ale i její pojetí jako vyšší síly.

V historii je často rostlinám, kamenům a jevům přisuzován symbolický význam. Přírodní prvky byly často používány při obřadech nebo pro výrobu amuletů či talismanů. Proto chci, aby si nositel mého šperku mohl uvědomit tuto symboliku a vybrat si svůj šperk správně. V tento moment už předmět nebude jen ozdobou, ale funkčním amuletem, talismanem. Protože s naší vírou přijde síla, která nám pomůže.

Je velmi zajímavé, že amulety a talismany jsou rozšířeny v různých kulturách, můžeme se s nimi setkat ve všech dobách historie.

Má bakalářská práce si klade za cíl pokusit si vzpomenout na věci, ve které věřili naši pradědové, a dát větší význam předmětům, které máme na sobě nebo kolem nás. Chtěla bych své výrobky spojit s magií či kouzlem. Chci, aby měly více než funkci doplňků. Mám za potřebí vložit do nich význam amuletu, talismanu.

Vybrala jsem z mýtů, historie a obřadů různé symboly či části, které dotýkají mé duše.

Mystickou stránku přidávám spíš jako tajemství s ohledem na skryté znaky, slova, materiál a schránky.

2. Inspirace

Prvotní inspirací mi bylo studium materiálů samotných. Dále jsem se zabývala studiem přírodnin, pověstí, obrazů, které jsem následně popsala v kapitolách 3, 4, 5.

Mou práci ovlivnily tři hlavní inspirační zdroje

- Mýty, legendy, pověry, obrazy – především z oblasti Ruska, což je popsáno v kapitole 3.
- V kapitole 4 jsem se věnovala studii přírodnin a pověstí. Popisují materiály často používané pro vytvoření ochranných amuletů a talismanů. Zároveň jsou uvedeny pověry, které se k těmto materiálům váží. Všechny tyto materiály jsou použity v této práci pro výrobu objektů a šperků.
- Jelikož dělám šperk a objekt – uvádím trendy současných tvůrců, kteří mě inspirovali v kapitole 5.

3. Mýty a pověry

Popisem a shromažďováním nejčastějších pověr se zabývá řada autorů jako Zolotnický, Nikolay Fedorovič v knížce „Květy v legendách a pověstí“ [50], Zabylin M. v knížce „Ruský národ, jeho zvyky, rituály, tradice, pověra a poezie“ [54], VLASOVA M v knížce „Nová ABEREGA ruských pověr. Ilustrovaný slovník“ [51], SMILSKY v knížce „Terapeutické byliny“ [52]. Pro svoji práci uvádím v této kapitole některé příklady.

3.1 Výběr z mýtů, obřadů a pohanské historie

Abych lépe vysvětlila, co mě přesně zajímá, musíme se ponořit do mytologie a historie.

Slovanská mytologie se často rozděluje na tři oblasti, podle jižních, západních a východních kmenů. Tyto oblasti měly tři větve pohanského náboženství - uctívání přírody a živlů, uctívání božstev, které ztělesňují přírodní jevy, uctívání idolů.

Mytologie je organicky doplněna náboženskomagickými obřady. Svět jim dává ideologické zdůvodnění a vzniká esoterická mytologie. Účelem obřadů je přímo zapůsobit na člověka nebo na konkrétní objekt. Magické obřady se liší od náboženských, které jsou spojeny s vírou a vůlí Boha.

Existuje několik druhů magických rituálů:

- **kontaktní** – přes dotek,
- **nakažlivý nebo částečný** – akce není zaměřena na objekt, ale napodobuje jev (přivolání deště pomocí tance, napodobování lovu),
- **obranný** – ochrana a obrana (pomocí amuletů, talismanů, různých gest, zvuků, kreseb čar a kružnic na těle),
- **očistění ohněm** - například skákání přes oheň - očistění duše, procházení přes uhlíky,
- **vykuřování** – chrání před zlými vlivy, které pronikají do těla a duše, do domu a předmětů,
- **kouzlo slova** – zaklínadla, modlitby, zaříkadla

3.2 Pověra

„Pověra je víra v neexistující jevy nebo bytosti, která je v rozporu s racionálním myšlením a bez rozumných důvodů přiřazuje věcem a dějům nadpřirozenou schopnost ovlivňovat budoucnost. Navzdory vědeckému pokroku pověry přežívají stovky let, hlavně zásluhou tradice. Na rozdíl od náboženství nejsou pověry většinou udržovány a podporovány institucionálně. Uchovávají se především ve formě přísloví, pořekadel a bájí. Proto jsou zvláště živé na venkově. Pověra se někdy omezuje jen na výklad (zdánlivě) nevysvětlitelného jevu, jindy v souvislosti s tímto jevem vede k určité činnosti. Převážná většina pověr je vázána pouze na určitou geografickou, etnickou nebo kulturní oblast. Také různé profese mají své zvláštní pověry.“ [1]

V Rusku se pověry odrážejí v našich obvyklých příslovích, znameních, jednáních a v této době. Takže například, když se neočekávaně stane nepříjemné, říkáme: „Не было печали, да черти накачали“ – „Nebyl žádný smutek, ale čerti ho přinesli.“. Když uděláme bezohledný čin, vyslovíme „Черт попытал“, což v překladu znamená „čert zamotal“. Při ztrátě věci často voláme: „Čerte, čerte, pobav se a dej to zpátky!“. Tvrdíme to téměř bez přemýšlení, možná i bez víry v to, že nám nějaký čert vzal naši věc. Netušíme, co za těmito slovy je.

Jestliže rozsypeme sůl, obáváme se, že bude následovat hádka. Sůl je tedy třeba třikrát hodit přes levé rameno.

Pokud se pták pokusí náhle vletět nebo vlétl do okna, někteří lidé se domnívají, že tento pták je předzvěstí potíží nebo smrti příbuzných (mnozí z nich se to dozvěděli od svých babiček).

Když někdo v rodině zemře, příbor a sklenice vína pro zemřelého se umístí na pamětní stůl při obědě probíhající po pohřbu, protože věříme, že v tuto dobu je s námi. Část jídla a pití z hostiny dáme během těchto pohřebních dnů na hřbitov.

Po Velikonocích uklidíme místo na hřbitově, navštívíme zemřelé, klademe na hrobku obilí a rozdrobená velikonoční vejčka.

Podobné zvyky a přísloví jsou spojeny s lidovým přesvědčením. Význam mnoha z nich lze pochopit, když si uvědomíme, jak vnímali svět a v co věřili naši předkové. Pověry a přesvědčení jsou velký svět, vytvořený před tisíci lety.

Je zřejmé, že původ vzniku moderních pověr má odkazovat na starověk. První více či méně systematické důkazy víry našich "bezprostředních předků" východních Slovanů, řadíme ke konci 1. až začátku 2. tisíciletí před naším letopočtem.

Kromě uctívání vyšších božstev východního slovanského panteonu (např. Perun/ Перуну, Veles/ Велесу, Mokoshi/ Мокоши), se v historických a literárních památkách starověkého Ruska zmiňuje o úctě Slovanů k prvkům přírody - především k vodě (pramenům, jezerům, řekám), ohni, stejně jako k rostlinám, kamenům. Často se mluví i o uctívání mrtvých.

Je známo, že Slované uctívali řeky, nymfy a další duchy, kterým pokládali oběti, následně věštili budoucnost.

Někteří sběratelé staré ruské poezie tvrdili, že nejstarší formou slovanského náboženství byl očividně animismus či dynamismus. To je víra v oduševňující moc přírody a prisuzování antropomorfních vlastností nejen zvířatům, ale i skalám, stromům či větru (přenos určitého lidského rysu a jeho vlastností na neživé předměty, neživé bytosti, jevy a síly přírody, nadpřirozené bytosti a abstraktní pojetí).

Ve skutečnosti shrnout vyčerpávající obraz o povaze slovanské víry (na začátku 1. až 2 tisíciletí našeho letopočtu) a jejich světový pohled na základě fragmentů dostupných údajů je obtížné či skoro nemožné.

Několik z mnoha pověr přežilo až do konce 19. století případně do počátku 20. století. Do té doby byl člověk ještě úzce spojen se zemí. Díky tomu někteří z nás ještě teď chápou pojetí, co znamenala úcta k „živým“ prvkům přírody, především k zemi ve spojení s vodou. Říká se, že kultura země je zachovaná ve své nejstarší podobě. To znamená uctívání bez chrámů, rituály a dokonce i bez jasně vyjádřené představy. V tomto kultu existuje vědomí blízkosti a závislosti na zemi. Takové vědomí má být vlastní všem lidem. Do dnešní doby nám zůstal výraz – Matka Země.

Podobný postoj nám zůstává i k vodě, která je považovaná také za „živý“ prvek. Dokonce i v poslední čtvrtině 20. století bylo na severu Ruska zakázáno chodit po západu slunce pro vodu. Zákaz byl odůvodněn tím, že voda spí, odpočívá a nesmíme ji vzbudit.

Na druhou stranu je svět podle pověr plný různorodých magických vlivů, často nejasného původu, jako např. náhlý poryv větru, vichřice. Činnosti takových sil byly obvykle připisovány odchylce od správného způsobu života, neštěstí, uhranutí atd. Jejich zdrojem mohli být podle pověr lidé s nadpřirozenými schopnostmi - kouzelníci, čarodějové, čarodějnice.

S jistotou lze říci, že od doby pokřesťanství Ruska a v době 2. tisíciletí našeho letopočtu, byly kostely často vnímány jako zvláštní magická místa a kněží jako osobití kouzelníci, průvodci. Ruští rolníci si osvojili a tvořivě přepracovali rituální stranu křesťanství. Tomu napomáhalo i to, že mnoho svatých předmětů, rituálů, symbolů (např. vejce, kříž atd.), byly již v předchozí době převzaty křesťanstvím z jiných mytologií, náboženství. Modlitby, posvátné předměty byly vnímány rolníky jako něco magického, čarodějnického. Například věřili, že trojitě čtení modlitby pozpátku „Да воскреснет Бог“ (Ať vstane z mrtvých Bůh), pomáhá odstranit čaroděje. V názorech rolníků se zachovala kouzelná síla. Všechno, co se nějak dostalo do kontaktu s církví a církevní službou mělo magickou schopnost. Z horečky například pomáhal „херувимская зола“ („andělský popel“), tj. popel z kadidelnice, aby slepice dávala víc vajec, měli ji nakrmit ukradeným zrním z vozu kněze. Ikony byly někdy vnímány jako bůžkové, idoly. V některých provinciích došlo k tomu, že začali uctívat pouze svoje ikony, někdy je nazývali Bohy, kvůli čemu je církev mnohdy vyloučila.

Mnoho velkých výročních svátků se slavilo se všemi silami a bytostmi obývajícími svět bez ohledu na jejich křesťanský nebo pohanský původ. Například náboženský svátek Letnice, seslání Ducha svatého (křesťanský svátek slavený 50 dnů po Velikonocích a 10 dnů po Nanebevstoupení Páně) - rusky „Троица“ byl spjatý s pohanským svátkem „průvod rusalek“ - rusky „гулянье русалок“. Dalším příkladem je svátek Povýšení sv. Kříže (křesťanský svátek, který se slaví 14. září, při kterém křesťané znovu získali svatý Kříž, na kterém byl ukřižován Ježíš Kristus) - rusky „Воздвижение“, který se propojil se dnem hadů a lesních obyvatel – rusky „особенный день для змей и разнообразных лесных обитателей“. Je možné říci, že náboženství ruských rolníků, když se stalo křesťanstvím, zůstalo panteistické (náboženské a filozofické učení, které ztotožňuje Boha s přírodou, s celým vesmírem). Hlavní součástí víry je příroda, země a různé duchové přírody i duše mrtvých, jiné nadpřirozené bytosti. Je třeba si uvědomit ten nádherný pohled na svět, který je podle mého názoru velmi

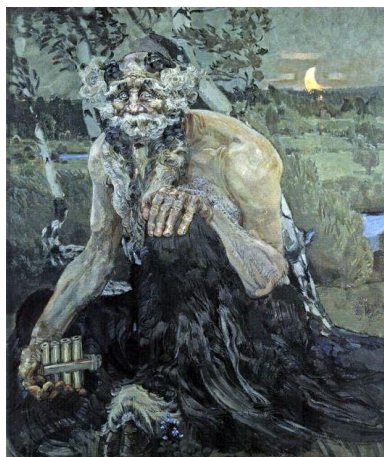
důležitý pro moderního člověka, často ztrácejícího srdce. Měli smysl pro vzájemnou závislost lidí a vesmíru, myšlenku světa vnímali jako druh přirozeného chrámu plného tajemství a milosti. Každý pohyb člověka v něm musí být opatrný, záměrný. Tento postoj se odráží a pokračuje v umění a literatuře - v próze Lva Nikolajeviče Tolstého, Sergeje Alexandroviče Jesenina. Dále je zřetelný i ve výtvarném umění, např. v obraze Ivana Jakovleviče Bilibina – Vasilisa (obrázek 1), Viktora Michajloviče Vasněcova - Koberec-letadlo (obrázek 2), Michaila Alexandroviče Vrubela – Pan (obrázek 3), Viktor Michajlovič Vasněcov - Ivan carevič na šedém vlku (obrázek 4),

Obr. 1: Ivan Jakovlevič Bilibin – Vasilisa (Василиса Прекрасная) [2]

Obr. 2: Viktor Michajlovič Vasněcov – Koberec – letadlo (Ковёр-самолёт) [3]

Obr. 3: Michail Alexandrovič Vrubel - Pan (Пан) [4]

Obr. 4: Viktor Michajlovič Vasněcov - Ivan carevič na šedém vlku [5]

Zbývá dodat, že mnoho pověr existuje ve vesnicích i nyní, přestože ve 20. století byl zničen tradiční způsob života ruské vesnice růstem měst, do nichž se přesídlilo množství obyvatel z venkova. Některé z pověr se přesunuly do městského prostředí a nadále existují.

3.3 Zaříkadla

Zaříkadlo nebo zaklínadlo je většinou krátký ústní nebo psaný útvar vyjadřující přání směřované k nadpřirozené bytosti či síle. Má magicky vést k požadovanému výsledku či splnění přání. Celkem často jsou součástí obřadů a rituálů. Začátek výzkumu zaříkadel v Rusku šel ruku v ruce se sběrem staré ruské poezie. Ve druhé polovině 19. století byly vyjádřeny názory, které se pokoušely definovat zaříkadlo a metody jejich studia. V tuto dobu chápali zaříkadla jako mýtus - modlitbu. V zaříkadlech spatřili úlomky a zbytky starověké mytologie a víry. Mysleli si, že původně to byly

chvalozpěvy bohů nebo modlitební výzvy k bohům. Rovněž je zaříkadlo přání vyjádřené slovy, spojené s obřadem nebo bez něj, přání, které se musí stát realitou.

3.4 Amulet nebo Talisman

K tématu amuletů a talismanů se začali vědci obracet kolem druhé poloviny 19. století s rozvojem etnografie, folkloristiky a antropologie, nejvíc informací o zaříkadlech jsem našla ve sbírkách ruské folkloristiky.

Když se chceme zabývat amulety a talismany, musíme si definovat jejich rozdíly. Toto téma je už mnoho let velkou diskuzí. Někteří tvrdí, že žádný rozdíl mezi nimi není. Používají obě slova, aby se vyhnuli fádnímu opakování slov. Jiní soudí, že je tento rozdíl velký a zřetelný. Já souhlasím s druhým postojem, po přečtení určité literatury rozdíl zřetelně vidím. Vytvořila jsem tabulku, aby i Vám to bylo zřejmé.

Tabulka 1 Talisman a amulet

Talisman	Amulet
Fixuje a přitahuje vlivy pozitivní.	Odpuzuje síly negativní.
Dobíjejí se, když měsíc dorůstá.	Dobíjejí se, když měsíc couvá.
Často je kombinací několika substancí.	Vytvořen z předmětů jedné substance přírodního původu (dřevo, listy, květy, kameny, polodrahokamy atd.).
Předmět určený na obranu (většinou ho necháváme doma nebo pod/nad vchodem do domu). Bývá označován jako „posvěcený“ objekt. Objekt tvořící znaky čarodějným způsobem (např. ochranný magický kruh).	Předmět, který chrání člověka od potíží. Bývá používán na ochranu nebo profylaktickou léčbu.
Vůbec se nepřenáší. Vystavují se na určitých místech.	Nošený kolem krku nebo na těle.
Je určen k dané úloze.	Nepřetržitě vykonává protektivní sílu.

3.5 Uhranutí

S fenoménem či vírou v uhranutí (evil eye, сглаз) se můžeme setkat skoro ve všech kulturách. Ve Starověkém Římě existovaly amulety proti uhranutí. Uhranutí můžeme popsat jako negativní ovlivnění prostřednictvím nepřejícího, zlého, dlouhého, nenávislného pohledu. Ale přitom, že tento pojem najdeme skoro na celém světě, nenajdeme shodné názory ani v rámci jedné kultury.

Například podle A. Dundese [45] používání apotropaických amuletů (termín, který používají pro překlad francouzského slova dissuasion – odrazování, odstrašování, omezování, uchovávaní, předcházení, tj. nadaný magickou mocí zabránit vlivu zla) jako plivání, zastírání toho, že se někomu vede dobře, gesty, přenášení ochranných věcí nad hlavou, je účinnou formou ochrany proti uhranutí.

Amulety proti uhranutí jsou udělány tak, aby závistivé oko nepadlo na chráněný předmět, ale na obranný amulet.

V dalším textu poskytnu příklady věcí, které všichni známe a používáme či nosíme, přitom se na jejich funkci časem zapomnělo a využívají se jako ozdoby.

Jedním z těchto příkladů jsou třásně z úzkých pruhů kůže, které můžeme vidět na koňském sedle a které jsou symbolem divokého západu. Původně měly od koně odvést zlý nebo závistivý pohled. Podobné vidíme i na velbloudech Tuarégů a na batohu komančských žen (indiánský kmen) využívaných k nošení dětí.

V Rusku používají zavírací špendlík (předpokládám, že v minulosti byl stříbrný), který je ukryt, není viditelný na oděvu a má nositele ochránit od negativního vlivu.

4. Materiály, tvary, symboly

Tato kapitola popisuje některé materiály často používané pro vytvoření ochranných amuletů a talismanů. Zároveň jsou uvedeny pověry, které se k těmto materiálům váží. Tyto pověry byly shromážděny na základě studia materiálů autorů (SMILSKY [52], SMILSKY [53], ZABYLIN, M. [54], EFIMENKO, P. [55]), kteří se zabývali sběrem informací o původní kultuře v 19. století a jsou obohaceny o moje vlastní pozorování.

Všechny tyto materiály jsou použity v této práci pro výrobu originálních šperků a objektů.

4.1 Hrách

„Hrách (*Pisum*) je rod rostlin z čeledi bobovité. Jsou to jednoleté nebo vytrvalé šplhavé byliny s motýlovitými květy a nafouklými lusky a úponky. Hrachy jsou přirozeně rozšířené v počtu 2 až 3 druhů ve Středomoří a jihozápadní Asii. Hrách setý je velmi stará kulturní rostlina, pěstovaná v mírném klimatu po celém světě jako zelenina a luštěnina.“ [6] (Obr. 5).

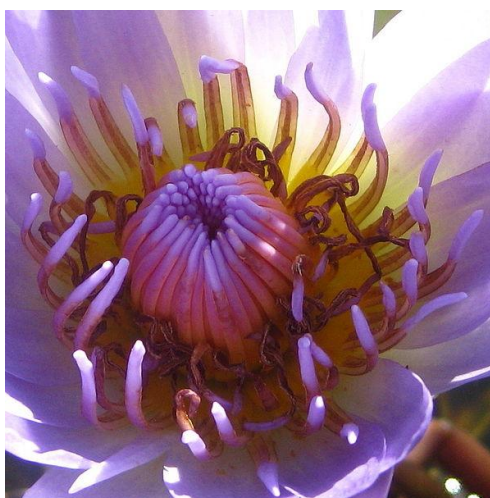
Obr. 5: Hrášek [7]

Pověry

Dobré znamení je najít lusk s jediným hráškem nebo naopak s velkým počtem než je obvyklé. Ještě lepší je najít lusk s devíti perfektními hrášky obzvláště pokud se jedná o první lusk. Pokud vloží neprovdaná žena lusk na zárubně vnějších dveří, první muž, který pak přes práh přestoupí, bude jejím manželem. Pokud šeptem řekne jméno jiné slečny v domě, pak se návštěvník zasnoubí s ní. Hrách je jednou z hlavních

složek ruské tradiční kuchyně. Pokrm z hrachu je často připravován zejména během půstů. Výživa rodin během zimy a v době Velkého půstu (od Popeleční středy do Velikonoc) je z velké části závislá na úrodě hrachu. Výsev této plodiny je často doprovázen odřikáním zaříkadla. V den výsadby byl mimořádně pečlivě sledován směr větru, pokud vanul severní vítr, bylo ho málo, pokud západní a jihozápadní vítr - hrách byl malý a červivý. Podle polské legendy hrášek vyrostl ze slz Matky boží, když plakala pro syna. Slované považovali hrách za amulet plný lásky Matky boží, má nás chránit před neštěstím. Jiná verze říká, že ronila slzy, když Bůh potrestal lidi hladem za jejich hříchy. Tam kde spadly její slzy, prý vyrostl hrách.

4.2 Leknín a Lotos

Obr. 6: Květ leknínu [8]

„Rod leknín zahrnuje asi 50 druhů. Je rozšířen po celém světě od tropů po teplejší oblasti mírného pásu. V Severní Americe se vyskytuje 7 původních druhů, v tropické Americe asi 18 druhů, v Číně 4 druhy, v Austrálii 12 až 15 druhů, na Madagaskaru 2 druhy. V květeně ČR rod leknín zastupují 2 druhy: leknín bílý (*Nymphaea alba*) a leknín bělostný (*N. candida*). V Evropě rostou celkem 3 druhy, mimo našich 2 domácích druhů je to ještě leknín posvátný (*N. lotus*).“ [9] (Obr. 6)

Pověry

Ve starověkém Řecku byl leknín považován za symbol krásy a výmluvnosti. Podobně to bylo i ve starém Římě. Nádherný leknín, jak říká jedna řecká legenda, pochází z těla okouzlující nymfy, která zemřela ze žárlivosti a lásky k Herkulovi, který k ní zůstal

lhostejný. Od ní získala svůj vědecký název Nymphaea. Pravděpodobně se ozvěna této legendy objevila ve starověkých germánských pohádkách. V rybnících a jezerech mezi těmito květy a rákosy žijí nymfy - Nixe (v řecké mytologii vodní, lesní bohyně a polobohyně, Nixe či Neck je vodní démon v germánském folklóru podobný slovanskému vodníkovi.) Vrchní část těla nymfy je svůdně ženská, ale spodní část je ocasem ryby. Vlákejí člověka do vody a pak ho vtáhnou na dno.

Leknín jako takový je překrásnou rostlinou a svou povahou má hodně podobností s těmito vodními pannami. Přitahuje svou krásou a má moc zničit ty, kteří nejsou opatrní. Mnohokrát se stalo, že lidé, kteří chtěli ulomit krásné lekníny, se utopili, protože plavali příliš daleko, nejvíce jsou nebezpečné pro děti.

V Černém lese v Německu je velké překrásné jezero s názvem Mummel, ze starého německého slova "die Mummel", v překladu nymfa, jimiž je prý jezero osídlené.

U Slovanů měl leknín (Rostlina překonání/ Одолень-трава) respekt a úctu mezi lidmi. Má dar chránit při cestování od různých potíží a od satanských kleteb. Nosili ho s sebou jako amulet. Před cestou odříkali: Jdu v otevřeném poli a v otevřeném poli roste rostlina překonání! (Одолень-трава) Já jsem tě nezaléval, neporodil jsem tě, porodila tě matka zem, prosté dívky tě zalévaly. Překonej zlé lidi, aby na nás nemysleli zle, neměli zlé myšlenky. Odháněj kouzelníka, udavače. Zdolej pro mě vysoké hory, nízká údolí, jezírka modrá, břehy prudké, temné lesy. Já tě schovám, rostlina překonání u horlivého srdce, ve všech směrech a ve všech cestách. Rostlina překonání – je vodní lilie, leknín. Leknín měl i jiný název - květiny mořské panny. Léčitelé tuto rostlinu používají jako lék na bolest zubů, a na uklidnění nervů. Věřilo se, že pokud dáte kořen leknínu svému protivníkovi, pak nebude moci dělat nic proti vám. A pokud podobný kořen požvýká pastýř, jeho stádo nikdy nebude ztraceno, pastýřovo stádo ho samo nalezne v případě jeho zmizení nebo nepřítomnosti. Když šli mladí chlapci v obci na schůzku s dívkami, brali si s sebou leknín, který jim dával obrovskou mužskou moc a schopnost okouzlit své milované.

4.3 Sůl

„Chlorid sodný (NaCl), známý v běžném životě pod označením kuchyňská sůl a nejčastěji prostě sůl, je chemická sloučenina, vyskytující se v přírodě v podobě nerostu halitu, známého též pod označením sůl kamenná. Je to velmi důležitá

sloučenina potřebná pro životní funkce většiny organismů. Krystalický chlorid sodný je bezbarvý nebo bílý, průhledný, skelně lesklý a má křehlou odlučnost.

Obr. 7: Krystal soli [10]

Vzhledem k velké rozpustnosti ve vodě je většina chloridu sodného přítomného na Zemi obsažena v mořské vodě. Průměrná salinita mořské vody činí přibližně 3,5 %. Koncentrace NaCl v mořské vodě je přibližně 2,7 %, takže téměř 80 % soli obsažené v mořské vodě tvoří NaCl. Extrémním příkladem vysoce salinitních vod je Mrtvé moře, kde celkový obsah solí dosahuje hodnot až 35 %, ale obsah NaCl k jiným solím jen 30 %. Pevný, krystalický, chlorid sodný se nalézá v oblastech, kde v geologické minulosti Země došlo k vysušení oddělené části moře nebo oceánu a následnému překrytí vrstvy solí jinými geologickými vrstvami. Tato ložiska soli jsou intenzivně těžena např. V Polsku, USA nebo Německu.“ [11] (Obr. 7)

Pověry

Sůl je složka, kterou čarodějnice a ďáblové v jídle nepoužívají. Často bývá používána jako amulet, protože je schopna od nás a našeho domova odvést zlo, absorbuje negativní energie, čistí předměty i tělo, ale po tomto procesu je nutné se jí zbavit. Je symbolem věčnosti. Jako talisman je využívána v domě. Pokud nechceme, aby nám návštěvníci přinesli zlo do našeho domu, nasypeme ji před vchodem na tajné a neviditelné místo, sypeme ji říkajíc, „nesmí ten, kdo chce vejít přinést s sebou neštěstí a zlo“.

Sůl je proti uhranutí vkládána do malých sáčků a umístěna v ložnici nebo u postele dítěte. Často je používána se zařikadlem, ale pozor, po obřadech nesmí být sůl využívána k jídlu, po ukončení děje musí být rozpuštěna nejlépe v řece, abychom nepřišli do kontaktu se zlem, které pohltila. Jedno z nejpoužívanějších zařikadel proti

uhranutí „Как сыплется соль в руке моей так пусть и беда рассыплется“ – česky to znamená „jak sůl propadá mezi prsty mojím ruky, ať tak i neštěstí se propadne“.

4.4 Levandule

„Levandule (*Lavandula*) je rod rostlin patřící do čeledě hluchavkovité (*Lamiaceae*). Nejčastěji se v našich podmínkách pěstuje druh *Lavandula angustifolia*. Levandule patří mezi trvalé rostliny a kvete modrým, bílým nebo růžovým květem. Některé druhy se používají jako okrasné rostliny a také v případě levandule lékařské (*Lavandula angustifolia*) k léčebným účelům. Levandule lékařská je aromatická a léčivá rostlina z čeledi hluchavkovitých (*Lamiaceae*).“ server Wikipedia [12] (Obr. 8)

Obr. 8: Levandule [13]

Pověry

Levandule v západoevropské kultuře je bylinka čarodějů a čarodějek. Měla sílu nad duchy větru. Lidé věřili, že levandule pomáhá komunikovat s druhým světem, podporuje schopnosti médií. V magii levandule symbolizuje lásku, ochranu, spánek, čistotu, dlouhověkost, očistu, štěstí, klid, paměť. A přitahuje také dobré síly a romantickou lásku. Aby se soustředily síly lidského těla proti zlým duchům, levandule se používá ve formě kouření a infuzí. Je jednou z nejčastějších ingrediencí pro amulet ve tvaru sáčku (Saché).

Na svátek čarodějnic se levandule vhazovala do ohně jako oběť starým bohům. Ve starověku před odloučením od milovaného, kladly dívky levandulové květiny pod jeho polštář a říkaly přání, které se později stalo skutečností. Kromě toho se vůně levandule nelíbí zvířatům a hmyzu, kteří jsou považováni za nositele zla - myši, krysy, mýry apod. Vždy se věřilo, že levandule přispívá k sebeuvědomění, rychlé obnově sil,

poskytuje úplnou relaxaci, snižuje agresivitu a pomáhá se zotavit ze závisti. Také napomáhá snít o minulém životě.

4.5 Peří bažanta

„Bažant je společné pojmenování pro 11 rodů hrabavých ptáků z podčeledě bažanti, která je součástí čeledě bažantovitých.

Obr. 9: Bažant [14]

Bažanti patřili odedávna mezi lovnou zvěř, byli zabíjeni pro maso i pro svá krásná péra. Místem původu bažantů je Čína a jihovýchodní Asie, odkud se pomalu šířili až do západních částí Himálaje a Malé Asie. V počátku prvního tisíciletí byli lidmi pomalu rozšiřováni do Evropy, kde jsou nyní nedílnou součástí volné přírody. Vyskytují se od pralesů v tropické Asii až po lesy severní Evropy. Zdržují se nejčastěji na jejich okrajích hraničících s loukami nebo obdělávanými poli, v místech zarostlých bambusovým houštím nebo blízko vody na občasně zaplavovaných územích.“ [15] (Obr. 9)

Obr. 10: Peří bažanta [16]

Pověry

Peří ptáků je často používáno v různých magických objektech, jako jsou amulety, lapače snů. Na obrázku číslo 10 je vidět zajímavá barevnost peří bažanta. Peří

je spojeno s elementem vzduchu, a proto v sobě nese energii lehkosti, čistoty a modrosti. V magii jsou pera používána, jako nástroj pro trénink koncentrace. Případně, když je zapotřebí obnovit rozbitý vztah mezi přáteli, či aby se objevil některý ze starých přátel.

4.6 Bříza

„Je rod listnatých stromů nebo keřů z čeledi břízovité (Betulaceae). Jedná se o rod mírného až subpolárního pásu severní polokoule, rozšířený především v eurasijské oblasti. Obvykle se udává, že do tohoto rodu patří asi 120 druhů. Borka s lýkem břízy jsou všestranně využitelnými. V době kamenné se březové kůry vyráběly boty a nádoby, oblečení z březového lýka. Nádoby takto dodnes dělají severoameričtí indiáni a Sibiřané.

Obr. 11: Bříza [17]

V nouzi se vnitřní část kůry jedla. Březová kůra odpuzuje vodu a dobře hoří i za vlhka. Březová voda v minulosti se na jaře navrtávaly břízy pro sladkou mizu, nebo pro téměř zapomenutou pitnou vodu, která je skryta ve vrstvě za sladkou mizou. Březová voda se užívala také jako vlasové tonikum. Listy jsou farmaceutickou a kosmetickou surovinou, využívají se též odedávna v léčitelství.“ [18] (Obr. 11)

Pověry

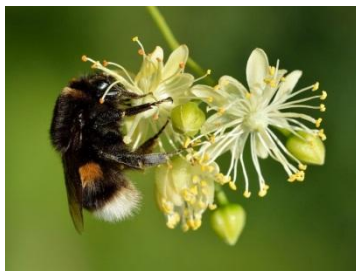
S břízou jsou spojené letní svátky východních a západních Slovanů a její ochranná funkce. V oblasti Kalugy existuje pověst, že v listech břízy žijí duchové, kteří chrání člověka od zla. Větve břízy, věnce z ní a košťata v domě se používaly jako stráž proti zlým duchům.

Vegetativní obraz duše je přítomen ve folklórních motivech „Klíčení duší“ v podobě stromů a květů (například v Bělorusku byl použit v pohřební písni pro pojmenování zemřelého bratra – zelený keřík, pro mrtvou sestru - bílá bříza). Ve Vitebském regionu říkali, že na místě, kde kdysi byla zmařena nevinná duše, vyrostne bříza. Čisté duše lidí, kteří byli zabiti, se přeměňovaly ve stromy a květiny, to se často objevuje ve folklóru. Také existují pověry, které vypráví o lesní panně, kterou zlý čaroděj začaroval do kmene břízy, protože odmítla jeho lásku a dala svoje srdce mladému pasáčkovi. Proto byla čarodějníkem prokleta navěky a vydána na milost všem. Kdo nařízne břízu, uvidí číré slzy uvězněné lesní panny. Březová voda má také čarovné účinky, vrací mládí a krásu.

Bříza slouží k očišťování duše i těla. Březovými proutky se vymítají zlí duchové jak z lidí, tak ze zvířat. Například dříve měli na vesnici všichni koště z březových proutků. Když uklízeli dům, zároveň plnili starý obřad očisty místa od zla vymetením všeho z vchodových dveří ven. V klasických ruských lázních, do teď praktikují zvyk či obřad z minulosti, o němž si už ani nemyslíme, že je nějak spojený s magickým čištěním - mluvím o metličce z břízy, kterou vyčistíme tělo a duši.

4.7 Lípa

„Lípa (Tilia L.) je rod opadavých stromů. Listy jsou střídavé, srdčité, čepel pilovitá až zubatá. Květy jsou ve vrcholících, zpravidla převislých. Stopka květenství má v dolní části přisedlý listen, který vytrvává i za plodu a tvoří létací aparát pro rozšiřování plodů. Květy jsou oboupohlavné, pětičetné. Tyčinek je 15–80, na bázi většinou srostlé v 5 svazečků. Semeník je pětipouzdrý, blizna pětialočná. Plod je jednopouzdrý oříšek, semeno zpravidla 1, vzácně 2. Květy jsou opylovány hmyzem, plody rozšiřovány větrem.“ [19] (Obr. 12)

Obr. 12: Čmelák na lipovém květu [20]

Lípu za svůj národní strom považují Rusové, Češi, Slováci, Slovinci, Poláci a Lotyšci.

Pověry

Slované mají lípu za posvátný strom, díky jejím léčivým schopnostem. Symbolizuje krásu a lásku. Pod lípou dávali obětní dary pohanským bohům. Říká se jí Andělský strom – ze staré pověsti víme, že strážní andělé odpočívají v korunách rozkvetlých lip. Lípě byl jimi dán dar léčivých účinků květu a jejím plodem jsou mála křídla, aby se rozletěla do světa. Z lípy se vyráběly kříže, jež se dávaly kolem člověka, aby nebyl vystrašený „démonem Náletem“ (z ruského „демон-налет“) a mohl žít nadále. Démon v noci létal k lidem, kterým se stýskalo po zemřelém. Kříže byly vkládány na okna, dveře a dovnitř komínové roury. Lešij - rusky Леший je východoslovanský lesní démon, nazývaný také lěsovik, lasovik, polisun či mochovik. Vystupuje jako ochránce lesa, k lidem se zpravidla chová zlovolně, obává se lípy očištěné od kůry.

4.8 Jantar

„Jantar je lehká a křehká látka, zvláštní forma uhlíkaté nerostné látky, někdy řazená mezi minerály. Jindy je řazena mezi organické hmoty, protože jde o fosilizovanou pryskyřici některých stromů, mineralizovanou pryskyřici třetihorních jehličnanů starou nejčastěji kolem 50 milionů let (je však známý jantar o stáří až 320 milionů let, tedy pocházející z prvohorního karbonu). Průměrné chemické složení jantaru bylo určeno jako $C_{10}H_{16}O$. Nejběžnější barva jantaru je zlatavě žlutá, ale nalézají se odrůdy zcela průhledné, červené, kávové i bílé. Zajímavé je, že se dodnes nepodařilo jantar uměle vyrobit, přestože je poměrně dobře známo jeho chemické složení i předpokládaný postup vzniku.

Obr. 13: Jantar [21]

fosilizovaná pryskyřice je stará 25 až 40 milionů let, ukládá se v nepravidelných vrstvách třetihorních písků a jílovitých břidlic. Stromy produkují pryskyřici jako ochranu proti nemocem a napadení hmyzem, když mají poškozenou kůru nebo byly

napadeny kůrovci a podobným hmyzem. Pryskyřice ztvrdla ve vlhkých sedimentech (jako je jíl a písek), které se vytvářely na dně lagun nebo v deltách řek a uchovala se v zemské kůře po miliony let.

Jantar je organického původu a má amorfní strukturu. Jeho složení se liší v závislosti na stromu, ze kterého pochází, i když všechny druhy jantaru obsahují terpeny nebo složky, které jsou společné ztvrdlým pryskyřicím. V Evropě vznikl jantar z pryskyřice jehličnanu *Pinus succinifera*, v Americe pochází z luštěniny *Hymenaea courbaril*.

Jantar taje při 287 °C a je hořlavý. V antice si lidé mysleli, že má jantar mystické a magické vlastnosti, v mnohých kulturách byl používán jako talisman nebo léčebný prostředek.“ [22] (Obr. 13)

Baltský jantar je například z 98 % složen z pryskyřice borovice *Pinus succinifera*. Stáří baltského jantaru nepřesahuje 35 milionů let. Na světě však existují jantary i starší, jejichž formace začala před více než 100 miliony let.

Pověry

Jantar je jedním z nejstarších vzácných kamenů. Zmínky o něm lze nalézt ve spisech Platóna a Aristotela. V dávných dobách byl původ jantaru skrytý tajemstvím, které o něm zrodilo mnoho legend. Například staří Řekové nazvali tento kámen elektronem. Domnívali se, že je jantar zmrazenou slzou pláče za mrtvého Faethóna. V řecké mytologii to byl syn boha slunce Helia a jeho milenky Klymené. Faethón žádal Helia, aby mu na jeden den půjčila sluneční vůz, se kterým denně vykonávala svou cestu po Nebeské klenbě. Helios mu to vymlouval, cítil, že vše dopadne špatně, což se i stalo. Faethon vůz nedokázal udržet a na zemi napáchal zkázu. Matka země Gaia volala o pomoc a rozčilený Zeus Faethonta srazil bleskem. Faethonovi jeho odvaha přinesla zároveň také sympatie. Jeho spálené tělo našly nymfy u vod Éridanu. Faethontovy sestry Héliovny se ze žalu změnily v topoly a z jejich slz, padajících do vod Éridanu, prý vznikl jantar.

Téma slz je přítomno v mnoha legendách spojených s jantarem. Často vypráví o tragédiích kosmického měřítku.

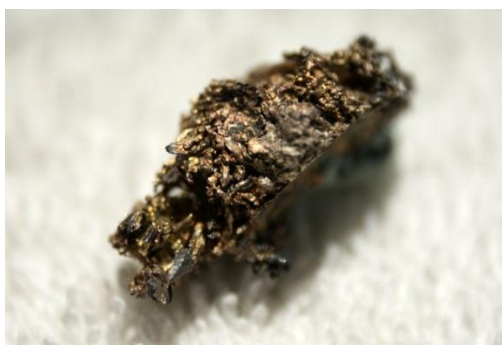
Některé primitivní kmeny v magických rituálech používaly kousky jantaru. Jantarové amulety se nosily, aby se lidé chránili před nemocí, od smrti v bitvě. Věřili, že šperky

vyrobené z jantaru odvrátí neštěstí, že fungují proti uhranutí, přinášejí úspěch v lásce a dělají člověka silnějším a chytřejším. Stará ruská pohádka vypráví o kouzelném zpívajícím kameni, který mohl slyšet jen člověk s čistou duší.

4.9 Stříbro

„Stříbro, chemická značka Ag (lat. Argentum) je ušlechtilý kov bílé barvy, používaný člověkem již od starověku. Vyznačuje se nejlepší elektrickou a tepelnou vodivostí ze všech známých kovů. Slouží jako součást různých slitin pro použití v elektronickém průmyslu, výrobě CD i DVD nosičů a ve šperkařství, jeho sloučeniny jsou nezbytné pro fotografický průmysl.

Elementární stříbro je v praxi využíváno především pro své unikátní fyzikální vlastnosti – vynikající elektrickou a teplotní vodivost, relativně dobrou chemickou stabilitu a odolnost vůči vlivům okolního prostředí a vysokou odrazivost pro viditelné světlo. Uplatní se zde jak kovové elementární stříbro, tak především jeho slitiny s dalšími kovy.“ [23] (Obr. 14)

Obr. 14: Stříbro [24]

Pověry

V dávných dobách skutečnost, že stříbro na člověku ztmavne, byla vysvětlována tím, že udělal něco špatného nebo se trápí zlými myšlenkami. Stříbro může také tmavnout, když je člověk nemocný. V Rusku před cestou věnovali pozornost chování stříbra. Pokud se náhle stalo tmavým, směr cesty museli změnit. Pokud to nepomohlo a stříbro bylo stále temné, cesta byla úplně zrušena. Velkou popularitu si vysloužila díky svým léčebným vlastnostem stříbrná voda, která dokáže pomoci tělu a vyčistit místnost od špíny.

V magii se používá stříbro k ochraně proti uhranutí. Za tímto účelem je stříbrný přívěšek nošen na úrovni „duše“ - solárního pletence. Stříbro je nejlepší materiál pro výrobu amuletů, protože perfektně absorbuje energii člověka. Obyčejný prsten se také může stát talismanem, pokud ho stále obdivujete, postaráte se o něj a dokonce si s ním promluvíte. Stříbro je bráno jako látka proti působení temných sil. Například jedním z několika způsobů likvidace vlkodlaka je jeho zastřelení kulkou z čistého stříbra.

4.10 Zlato

„Zlato (latinsky Aurum, chemická značka prvku Au) je chemicky odolný, velmi dobře tepelně i elektricky vodivý, ale poměrně měkký drahý kov žluté barvy. Již od dávnověku byl používán pro výrobu dekorativních předmětů a šperků a jako platidlo. V současné době je navíc důležitým materiálem v elektronice, kde je ceněn jeho nízký přechodový odpor a odolnost proti korozi. V přírodě se vyskytuje zejména ryzí. Vznik zlata je spojen v menší míře s explozí supernov a ve větší pak s kolizí neutronových hvězd. Tyto kosmické procesy poskytují dostatečné množství energie k tomu, aby se protony a neutrony mohly sloučit do podoby těžkého atomu zlata.

Obr. 15: Zlato [25]

Zlato je v zemské kůře značně vzácným prvkem. V mořské vodě je jeho koncentrace značně nízká, přesto však díky vysoké koncentraci chloridových iontů ne zcela zanedbatelná. Ve vesmíru připadá na jeden atom zlata přibližně 300 miliard atomů vodíku. V horninách se díky své inertnosti vyskytuje prakticky pouze jako ryzí kov. Krychlový nerost tvoří plíšky a zrna uzavřená nejčastěji v křemenné výplni žil. Krystaly nejsou hojné, často mikroskopicky rozptýleny v šedém žilném křemenu.

Vyskytuje se ryzí nebo ve slitině se stříbrem (elektrum). Po rozrušení žil se dostává do náplavů a odtud se rýžuje. Nejbohatší světová naleziště jsou v jižní Africe, na Uralu,

v Austrálii; valouny zlata (nugety, až kilogramové) v Kanadě a na Sibiři. Viz také zlato (minerál).

Zlato se používá zejména k výrobě šperků a to ve formě slitin se stříbrem, mědí, zinkem, palladiem či niklem). Samotné ryzí zlato je příliš měkké a šperky z něj zhotovené by se nehodily pro praktické použití. Příměsi palladia a niklu navíc zbarvují vzniklou slitinu – vzniká tak v současné době dosti moderní bílé zlato (jako "bílé zlato" se dříve přeneseně označoval např. porcelán, cukr či sůl). Obsah zlata v klenotnických slitinách neboli ryzost se vyjadřuje v karátech (ryzí zlato je 24karátové).“ [26] (Obr. 15)

Pověry

Naši předkové věřili, že zlaté šperky nás mohou zachránit před ponurými myšlenkami.

Rituály s použitím kovu byly prováděny během shromáždění vojáků před bojem. Vojáci měli neomezenou důvěru ve své schopnosti, absenci strachu a velkou odvahu.

Často se používá v rituálech se zaříkadlem.

V magii bylo zlato vždy jedním z nejsilnějších, ale nebezpečných kovů. Jeho síla je obrovská, energie je těžká a ne každý je schopen ji nést. Zlato přitahuje štěstí, luxus, hojnost, ale také ničí, dohání k šílenství svou nešťastnou obětí.

Zlato může sloužit jako talisman, ale pouze těm, kteří dokážou vydržet magickou sílu tohoto kovu.

Zlatý prášek byl vždy používán černokněžníky, aby poukázali na demenci na své oběti a aby vyslali depresivní nevysvětlitelnou úzkost.

Rodinné zlato přenášené z generace na generaci hromadí tak silný energetický potenciál, že je velmi nežádoucí se s ním rozdělit, proto musí zůstat v domě. Nosit takové šperky bychom ale neměli, protože je jeho energie příliš mocná. Rodinné zlato je silný talisman pro váš domov.

4.11 Bodlák (чертополох)

Slogan řádu bodláku – nikdo mě nebude dráždit beztrestně (Skotsko).

Obr. 16: Bodlák [27]

„Bodlák (*Carduus*) je rod více nebo méně ostnatých rostlin s lodyhou vysokou 50 až 200 cm, nejčastěji kvete červeno fialovými květy. V čeledi hvězdnicovitých je řazen do podčeledě *Carduoideae*.

Je to rostlina jednoletá nebo dvouletá, zřídka trvalka, vysoká od 30 do 200 cm, za příhodných podmínek i více. Lodyha vyrůstající z dlouhého kořene je vzpřímená, rýhovaná, pavučinatě chlupatá nebo ostnitě křídlatá, ve vrcholové části rozvětvená. Listy jsou dvou druhů, jedny tvoří listovou růžici a druhé ve spirále obrůstají lodyhu. Listy v růžici mají řapíky, listy na lodyze jsou přisedlé. Jejich čepele jsou eliptické až podlouhlé, vejčité, peřenolaločné až peřenosečné, jednou nebo dvakrát zpeřené. Jsou šedě plstnaté nebo lysé. Laločné úkrojky listů jsou ostnatě zubaté, vrcholové listy lodyh bývají celistvé s ostnatými zuby na okraji. Vejčité nebo kulovité květní úbory na krátkých stopkách vyrůstají ve shlucích po 2 až 20 na konci lodyhy nebo větví a mají 10 až 15 mm v průměru. Jejich víceřadý zákrov je široce vejčitý, vnější listeny bývají zakončeny hrotem, buď přímým nebo na konci zahnutým. Trubkovité květy vyrůstající z květního lůžka jsou oboupohlavné. Lysá koruna má pět tmavě červených až fialových, vzácně růžových až bílých cípů, zvonkovité korunní trubky jsou dlouhé se štíhlým hrdlem. Bodlák kvete v červnu až červenci, jeho květy opyluje létající hmyz. Plodem jsou vejčité, slabě zploštělé, lysé, hladké nebo žebrované nažky. Nažky nemají chmýr,

jsou to jen jednoduché, zoubkované, drsné chlupy srostlé dole do kroužku.“ [28]
(Obr. 16)

Pověry

V dávných dobách lidé přikládali velký význam bylinám. Rostliny byly pro lidi posvátné. Různé národnosti jim přisuzovaly jiný význam a řadu mýtů, legend a příběhů věnovaným travám, květinám a stromům. V některých jménech bodláků poznáme jejich funkci, rus. Чертополох - strašící čerty, чертогон – vyhánějící čerty. Tvrdí se, že čertům je nepříjemný, u vchodu do domu vždy visel bodlák. Dávali jej na hroby čarodějnic a zatracených lidí, aby se zabránilo zlu vtáhnout jejich duše do pekla. Bodlák roste v místech, kde žijí zlí lidé. Největší síly bodlák dosáhne, když vykvete. Bodlákem okušovali dítě, když mělo strach, věřili, že z něj vyhánějí zlé duchy, kteří pocit způsobili. Bodlákem byly okušovány komíny, aby nečistí duchové nepronikli do domu skrze ně. Rituál probíhá 5. února, ve svátek rus. „день Агафьи-коровницы“ - svátek v národním kalendáři Slovanů, který se slaví 5. února (18) je jméno Agáta. U Slovanů je den věnován "krávě - ošetřovatelské matce" a uctívání pradědů, kteří odešli do jiného světa. V provincii Archangelsku věřili, že se všechny choroby bodláku bojí, takže byl k vidění v téměř každé chalupě pod stropem. Říká se, že za jeho trny leží zranitelná duše, schopná sebeobětování a vzájemné pomoci. V křesťanské symbolice jeho trny představují mučení Ježíše Krista, dále také hřích zlobu.

4.12 Kapradí

„Kapradiny jsou oddělení výtrusných cévnatých rostlin, čili kaprad'orostů (Pteridophyta), jehož zástupci jsou hojně rozšířeni po celé Zemi. Současné druhy jsou z velké většiny byliny, ale v některých tropických oblastech rostou i stromovité druhy. Vymřelé stromovité kapradiny se hojně vyskytovaly v permokarbonských lesích.“ [29]
(Obr. 17)

Obr. 17: Kapradí [30]

Pověry

Symbolizuje tajemnost, nepochopitelnost, nadpřirozenost. Pomáhá poznat vše tajemné.

Jedna z pověr říká, že všechny bylinky jsou od Boha, jenom kapradí od čerta. Kvete v noci na svátek „Ивана Купалы“- Kupadelné svátky. V tuto noc před východem slunce dozrává a rozptýlí se po okolí. Říká se, že v ráno po vykvetení kapradí je každá bylina užitečná, když ji osvítí ranní červánky, získá zvláštní moc. Podle legendy kapradí kvete 6. - 7. července, znamená to, že „kvete země, lesy a voda“. Slované ji spojovali s hromem a bleskem. Věřili, že kapradí je rostlina Peruna, chrání domy před bleskem a před krupobitím. Říkali, že když kvete, je noc jasnější než den (blesky), foukají silné větry a moře je neklidné. Pokud vytrhneme kapradí, podle mýtů tím můžeme způsobit bouři. Když na něj šlápneme, ztratíme se. Jeho listy jsou talismanem nejvyššího štěstí. Odvádějí noční můry, přitahují štěstí v jakémkoli podnikání, propagují lásku a dokonce dávají schopnost najít zlato, jakýmkoliv způsobem. Stonek kapradí (mužské), utržený na poledne Kupadelných svátků, přinese úspěch svému pánu v oblasti hazardních her. Nošený na nahém těle bude člověka chránit proti čarodějnictví a zlým duchům. Pomáhá při léčbě některých onemocnění, které vznikly v důsledku negativního úmyslu, většinou prokletí. Pomáhá chránit dům před tmavými a škodlivými silami. Je nutné umístit stopku kapradiny pod prahem nebo nad ním, aby nebyla viditelná ani přístupná vnějším osobám.

4.13 Slída

„Slída je označení pro velmi širokou skupinu minerálů patřících mezi hlinitokřemičitany.

Obr. 18: Slída [31]

Jde o významnou skupinu horninotvorných minerálů. Slídy patří mezi fylosilikáty, které krystalizují v monoklinické soustavě, někdy je jejich symetrii těžké rozpoznat, protože nabývají pseudohehexagonální habitus. Mají dokonalou bazální štěpnost. Tento typický znak je dán jejich vrstevnatou krystalovou strukturou (projevuje se perleťovým leskem na štěpných plochách). Tenké průhledné či průsvitné lupeny dosahují i značných rozměrů. Bývaly používány i jako výplně oken a žáruvzdorných okének pecí. Slída je nevodivá, nehořlavá, taví se špatně, spíše vůbec.“ [32]

Pověry

List zlatavé barvy přitahuje peníze. Nosit bílou zdánlivě matnou slídu v kapse zimních oděvů chrání před mrazem. Zelená dává svému majiteli klid. Růžová podporuje dobré pochopení v rodině (v mojí práci byla použita i pro svoje schopnosti odrážet světlo, což se v pověrách používá jako odraz všeho).

4.14 Kyanit

Kyanit je minerál. Název minerálu pochází z řeckého slova, znamenajícího v překladu modrý, podle barvy krystalů.

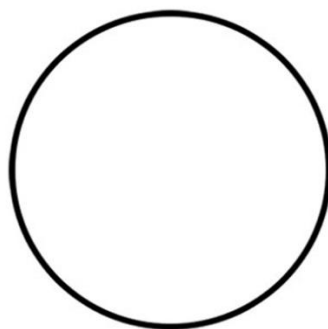
Obr. 19: Kyanit [33]

Pověry

Přináší klid a vyrovnanost, podporuje duševní schopnosti a intuici, odbourává iluze a bloky, chrání před strachem, zklamáním a stresem, zvyšuje logické myšlení. Tradiční léčitelé věří, že kyanit zvyšuje obecný tón těla, zlepšuje paměť, odstraňuje nervozitu. Věřili, že kvůli jeho modré barvě, kyanit usnadňuje stav dětských infekcí, zmírňuje nespavost, odstraňuje účinky stresu.

4.15 Kruh

„Kruh je rovinný geometrický útvar, omezený kružnicí. Kruh je určen svým středem S a poloměrem r : Je to množina všech bodů roviny, které mají od středu vzdálenost menší nebo rovnou poloměru.“ [34]

Obr. 19: Kruh [35]

Pověry

„Въ страхе, очертилъ онъ около себя кругъ; съ усиліемъ началъ читать молитвы и произносить заклинанія, которымъ научилъ его одинъ монахъ, видѣвшій всю жизнь свою вѣдьмъ и нечистыхъ духовъ. Она стала почти на самой чертѣ; но видно было, что не имѣла силъ переступить ее, и вся посинѣла, какъ человѣкъ, уже несколько дней умершій.“ - V překladu to znamená: „Ve strachu načrtl kolem sebe kruh; s úsilím začal číst modlitby a vyslovoval zaklínadla, která ho učil jeden mnich, jenž celý život viděl nečisté duchy. Stála téměř na kraji; ale bylo zřejmé, že neměla sílu kruh překročit, celá byla zmodralá jako člověk několik dní po smrti.“. Napsal v knize Vij - N. V. Gogol.

Místo, kde bude probíhat obřad, musí být vyčištěno a chráněno, být osvobozeno od vlivu vnějších sil. K ochraně čistoty prostoru je zapotřebí kruh. Kruh slouží jako

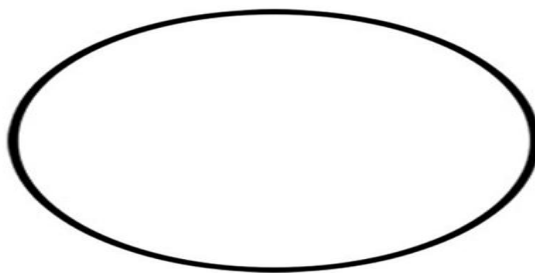
obrana proti silám, včetně nepřátelských (v povídce Nikolaje Vasiljeviče Gogola Vív, můžeme vidět využití kruhu jako obrany). Takový kruh může být označen fyzicky například pomocí soli nebo křídly, nebo jednoduše vizualizován v hlavě.

Pokud má člověk špatné sny poslané nepřítelem nebo vlivem vniknutí negativní podstaty do vašeho prostoru, může vytvořit kouzelný kruh kolem své postele předtím, než jde spát, poté ho smazat po probuzení. Tato ochrana je nejúčinnějším opatřením proti dopadu na člověka jakékoliv vnější síly během spánku.

Kouzelný kruh je univerzální talisman, který je vhodný k ochraně proti všemu, co vstoupí do sféry smrti včetně upírů a všech ostatních typů mrtvých.

Symbolizuje nekonečnost, dokonalost a úplnost. Tato geometrická podstata slouží k odhalení kontinuity vývoje vesmíru, času, života a jejich jednoty.

4.16 Ovál

Obr. 20: Ovál [36]

„V technickém výkresu je ovál (z latinského ovum, vejce) obrazec sestrojený ze dvou párů oblouků s dvěma různými poloměry. Oblouky různého poloměru se dotýkají v bodě, kde tečny obou těchto oblouků leží na stejné přímce. Každý bod na oválu leží na oblouku s konstantním poloměrem (kratším nebo delším) na rozdíl od elipsy, kde se poloměr neustále mění.“ [37]

Pověry

Cikáni považují ovál za „světové vejce“ nebo za splnění všech přání. Důležitá je jejich orientace:

- horizontální ovály - důraz na pohyb a vývoj;
- vertikální - snaha k dokonalosti, síle, nadvládě.

Ovál znamenal věčnost a křížové rozšíření v podélných a příčných rovinách - přechod z nekonečna do vesmíru. Je symbolem východu slunce. Vejce ve většině starodávných náboženství a ve znázornění mnoha národů symbolizovalo prvotní chaos, jakési embryo vesmíru, samotný vesmír, slunce, Země (elipsa s křížem uvnitř). Aureola ve tvaru elipsy symbolizuje duchovní světlo.

4.17 Číslo

„Číslo je abstraktní entita užívaná pro vyjádření množství nebo pořadí. Číslo se dnes obvykle zapisují v desítkové poziční číselné soustavě pomocí arabských číslic a pomocných znaků, zejména desetinné čárky a znamének plus a mínus. V informatice se užívají i jiné poziční soustavy, například dvojková nebo šestnáctková soustava.

Někdy se používají i starší nepoziční číselné soustavy, jako jsou například římské číslice (nejčastěji k označení pořadí). V laickém použití se někdy výraz číslo mylně používá ve významu číslice.“ [38]

Předměty

„Růženec (latinsky rosarium, „Zahrada růží“) je meditativní opakovací modlitba široce rozšířená mezi katolíky. Je považována za tradiční symbol římsko-katolické církve a významný prvek mariánské úcty.

Jako růženec se označuje též pomůcka, která má podobu šňůrky s navlečenými korálky a křížkem, která slouží k tomu, aby se modlící nemusel rozptylovat počítáním jednotlivých dílčích modliteb. Tato pomůcka má i úspornější podoby, například růžencový prstýnek.“ [39]

„Růženec je pomůcka používaná při modlitbě růžence. Obvykle je to řetízek, který se skládá z 5 skupin po 10 korálcích oddělených většími korálky nebo mezerami. V jednom místě je namísto velkého korálku odbočka s třemi menšími a dvěma většími korálky, na konci s křížkem. Existují i provedení ve formě prstenu nebo náramku.“ [40]

Arabové používají předmět, který připomíná křesťanské růžence, nazývaný Subḥāh (Arabština سبحة). Jsou to korálky ze dřeva či skla, odděleny po 33 nebo 66

korálcích značkou, která je vyrobena z kosti či slonoviny. Subḥah je často nazýván „Bič proti ďáblu“.

Buddhistický růženec (mála nebo japa mála) se 108 korálky. Když je menší počet korálek musí vždy být dělitelný 9 (19, 21, 27, 54). Mála se 27 korálky je používána Ngöndro (jsou tibetský meditační techniky)

Značení /Pověry

0 (nula)

Je symbolem nekonečna. Původní příčina všeho, co existuje. Brahmanda nebo vejce vesmíru, sluneční soustava jako celek. Je to symbol velkoleposti světa a šelmy. Nula je obecně považována za symbol selhání. Když se objevují narozeniny, špatná překážka. Dokonce i desátý měsíc roku (10), přináší selhání, ačkoli v menší míře. Lidé, kteří mají nulu při narození, by měli v životě bojovat více než ti, kteří ji nemají. Dále ji můžeme chápat jako symbol nepoznanosti, nesmírnosti, prázdnoty, pravdy, čistoty, lásky, alfy a omegy, plnosti, zdroj existence, povědomí o prostoru.

1 (jednotka, jedna, Monáda)

Podle Pythagora se číslo 1 nazývá monáda a jejím symbolem je bod. Symbolizuje moudrost. Atributy monády: hermafrodit, Bůh, úložiště hmoty, chaos, temnota, věž, trůn Jupitera. Jednička se nachází uprostřed vesmíru, je tedy jeho středobodem. Vznikla jako první, můžeme si ji proto spojit se Stvořením, Bohem, Jang (muž). Je základem všech čísel a základ života. Číslo 1 je připisováno samotnému Bohu.

2 (dvě)

Číslo 2 můžeme znázornit linkou. Symbolizuje matku, tmu, Jin (žena), vodu. Symbol nevědomosti (jako odloučení), ale také - matka moudrosti. Atributy pro toto číslo: dualita, rozdělení, polarita, volba, spolupráce, služba, harmonie, podpora, očekávání, diplomacie, trpělivost, intuice, přizpůsobivost, zprostředkování, srovnání, pomoc, podvědomí. Soulad: planeta - Měsíc; znamení zvěrokruhu - Rak; kámen - perla; temperament - kreativní; měsíce - únor, listopad; den v týdnu – pondělí.

3 (tři)

Rovina je definována třemi body. Pythagorova čísla začínala číslem 3, triádou, trojúhelníkem a číslem 4, čtverec. Pythagoras rozlišoval svět na tři nádoby - principy, rozum a množství. Bible má tři etapy: prvotní chaos - nad kterým se kmital duch, stvoření Adama a posvěcení soboty. Trojnásobné rozdělení světa je nebe, země

a podsvětí. Třikrát: minulost, současnost a budoucnost. V Číně existují tři principy: nebe, země a člověk. Tři jsou pravou cestou nebe, země a člověka. Atributy pro toto číslo: trojice, spojení božského a člověka, projev, vyjádření, podvědomí, představivost, tvořivost, optimismus, nadšení, expresivita, radost, přitažlivost, přátelství. Soulad: planeta - Jupiter; znamení zvěrokruhu - Střelec; kámen – safír; temperament - duální; měsíce - březen, prosinec; den v týdnu – čtvrtek.

4 (čtyři)

Je číslem země, stability, konečné číslo. V zemích Asie se považuje za nešťastné číslo (obyvatelé těchto zemí se panicky bojí srážky se čtyřmi ve všech formách a projevech – číslo patra, bytů atd.). Protože toto číslo odpovídá hieroglyfu, znamenající smrt.

Atributy pro toto číslo: praktičnost, trpělivost, logika, pracovitost, konstrukce, tvrdost, zodpovědnost, zem, tvořivost. Soulad: planety - Uran, Slunce; znamení zvěrokruhu - Vodnář, Lev; prvek – vzduch; barva - zelená, fialová; kámen – hessonite; temperament – vyvážený; měsíc – duben; den v týdnu – neděle.

5 (pět)

Symbol člověka. Pět primárních prvků Tibetanů: "země", "voda", "oheň", "vítř", "nebe". Symbol propustnosti a životaschopnosti. Pentagram je také symbolem zdraví, duchovním vítězstvím nad materiálem. V Číně je pět ctností: povinnost, věrnost, lidumilnost, důvěra, moudrost. Atributy pro toto číslo: změna, svoboda, výzkum, smyslovost, periodičita, znalosti, představivost, hravost. Soulad: planeta - Merkur; znamení zvěrokruhu - Blíženec, Panna; prvek - vzduch, země, barva - modrá, oranžová; kámen – smaragd; temperament - tvůrčí, nadšený; měsíc – květen; den v týdnu – středa.

6 (šest)

V Indii je číslo šest považováno za nejšťastnější a posvátné. V mytologii Ashanti (Tropická Afrika) je číslo šest spojené se smrtí. Atributy pro toto číslo: sňatek, krása, rodina, harmonie, pochopení, láska a zodpovědnost. Soulad: planeta - Venuše; znamení zvěrokruhu – Váhy, Býk, element – vzduch, barva - indigo, růžová, kámen – diamant, temperament - tvůrčí, nadšený, měsíc – červen, den v týdnu – pátek.

7 (sedm)

Počet tajemství souvisejících s duchovní stránkou čísla, tajemné božské síly v přírodě. První číslo pravidelného šestiúhelníku. Sedm dní v týdnu, sedm základních tónů hudebního měřítka, sedm primárních barev, sedm smrtelných hříchů; $7 = 3$ (mysl, duch, duše) + 4 (svět) je mystická povaha člověka. Atributy pro toto číslo: moudrost, vynalézavost, stoicismus, rozjímání, myšlení, víra, spiritualita, singularita, dokonalost,

svátost. Soulad: planeta - Neptun, Měsíc; znamení zvěrokruhu - Ryby, Rak; prvkem je voda; barva - fialová, zlatá; kámen - kočičí oko, temperament – vyvážený, měsíc – červenec, den v týdnu – pondělí.

8 (osm)

Symbol harmonie, posvátné číslo. Číslo Boží spravedlnosti. Hlavní symboly: láska, rada, lokální právo, dohoda. Oktada (osm) si půjčuje formu ze dvou tkaných hadů na caduceus. Hlavní symbol v buddhismu - kruh s osmi paprsky, Dharmačakra. Osm „ušlechtilých zásad“: 1) pravá víra, 2) správné hodnoty, 3) pravá řeč, 4) správné chování, 5) právo na dosažení obživy, 6) správné usilování, 7), správné vyhodnocení svých působení a vnímání světa 8) správná koncentrace (meditace). Jako symetrická postava, která představuje obrácený znak nekonečna, skrývá dualitu a představuje současně dva světy - fyzický a duchovní. Pro toto číslo: dosažení, naplnění, síla, úspěch, upřímnost, intenzita, majestát.

Soulad: planeta - Saturn; znamení zvěrokruhu – Kozoroh; prvek – země, barva – černá (nejtmavší barva všech barev), kámen – safír, temperament - kreativní, intuitivní, měsíc – srpen, den v týdnu – sobota.

9 (devět)

Klíčová slova, kterými by se dalo popsat číslo 9 jsou oceán a obzor, protože neexistuje nic víc než devět s výjimkou čísla deset. Je to hranice a omezení (všech počátečních čísel). Počet sil, energie, zkáza a válka. Představuje také železo, z něhož se vyrábí zbraň. Zlo, jelikož je to obrácená šestka. Symbol nižší fyzické povahy člověka. Charakterizováno jako houževnaté a agresivní číslo. Atributy pro toto číslo: soucit, velkorysost, láska, moudrost, umění, uzdravení, komplexnost. Soulad: planeta - Mars; znamení zvěrokruhu – Beran, prvek – oheň, barva – červená, kámen – korál; temperament – inspirativní; měsíc – září, den v týdnu – úterý.

10 (deset)

Symbol, který otevírá tajemství univerzální povahy.

12 (dvanáct)

Počet harmonií sfér - dvanáct znamení zvěrokruhu, dvanáct pozemských větví v čínském horoskopu, dvanáct apoštolů.

13 (třináct)

Čertův tucet (nešťastná třináctka), nadpřirozené a nešťastné číslo pro obyvatele evropských zemí a Severní Ameriky. Ve skutečnosti byl záhadnou silou spojen s kosmickými cykly Země. Rok je složen z 52 týdnů (třináct lunárních měsíců).

Pro výpočet času Mayští indiáni používali dva kalendáře současně: třináct měsíců, ve kterém byl měsíc dvacet dní a dvacet měsíců s třináctidenními měsíci.

20 (dvacet)

U Mayských indiánů bylo toto číslo považováno za číslo osoby (součet prstů na nohou a rukou). Měsíc, který měl dvacet dní, byl nazván mayským mužem.

21 (dvacet jedna)

Znamení dokonalosti. Nejposvátnější ze všech lichých čísel. Je to součin dvou posvátných čísel - tři a sedm. V alchymii symbolizuje dvacet jedna dní, které jsou nutné pro transformaci základních kovů na stříbro.

22 (dvacet dva)

Posvátné číslo kabaly. Počet písmen hebrejské abecedy. Počet map horního Arcana Tarotu.

108 (sto osm)

Posvátné číslo se rovná součinu čísel kouzelného trojúhelníku: $1 \times 2 \times 2 \times 3 \times 3 \times 3 = 108$. V Indii se vyskytuje sto osm posvátných jmen (označení) Boha. Čínští mniši dělají sto osm kroků podél potoka v chrámu.

5. Současní autoři šperku a objektu

Hlavní inspirací pro moji práci se stalo studium materiálů, přírodnin, pověstí, obrazů, což patří k minulosti. Já tvořím současný šperk a objekt, proto mi byli inspirací současní autoři uvedení zde v této kapitole.

Hanuš Lamr

Obr. 21: Hanuš Lamr - CRASSULACAE [41]

Vystudoval Střední a Vysokou školu se zaměřením na šperk a sochařství. V roce 2002 obhájil svůj diplom na VŠUP v Praze v ateliéru V. K. Nováka. Jeho práce jsou inspirovány světem rostlin.

Jeho tvorbu pozoruji již dlouho, téma přírody, které často zpracovává je mi blízké a sympatické.

Ludmila Šikolová

Obr. 22: Ludmila Šíkolová – brož [42]

Doc. M. A. Ludmila Šíkolová má za sebou Střední průmyslovou školu v Jablonci nad Nisou - obor rytí kovů. Posléze studovala na VŠUP - Ateliér kovu a šperku, vedeném docentem Lubomírem Růžičkou, profesorem Jiřím Harcubou a profesorem Vratislavem Karlem Novákem. Vystavuje v České republice i v zahraničí. Ovlivnila mě během studia jako osobnost i prostřednictvím svých prací.

Magdalena Soboń

Obr. 23: Magdalena Soboń - Planety [43]

Studovala na Akademii výtvarných umění Władysław Strzemiński v Lodži na Fakultě textilií a oděvů. Získala titul Doktora ve výtvarném umění. Odborný asistent na papírenském studiu na univerzitě umění Władysław Strzemiński v Lodži. Zabývá se ručním papírem, objektem, tkaninou a grafikou. Účastnila se několika samostatných výstav a několika desítek kolektivních výstav. Získala ceny a ocenění za své práce. Inspirovala mě během studia v Lodži, kde mě seznámila s novými materiály a jiným způsobem práce.

6. Použité technologie

Všechny zde uvedené technologie jsem použila při výrobě objektů této bakalářské práce.

Výroba pryskyřice: použila jsem pro výrobu dvousložkovou epoxidovou pryskyřici. Při smíchání obou složek jsem musela dodržovat přesný poměr obou složek, aby došlo k ztvrdnutí.

Výroba papíru: musela jsem připravit vlákno kózo, rozdrtit je, očistit od špíny, rozmixovat v určitém poměru s vodou, smíchat s pojivem, připravit síta a podklad, odstranit vodu lisováním a tím i spojit vlákna, opatrně vysušit.

Řezání: používá se k oddělení částí materiálu, vyříznutí určitého tvaru lupenkovou pilkou. Pro snadnější řezání se pilka maže včelím voskem.

Stříhání: pomocí nůžek vyříznutí určitého tvaru. Vzniká ostrý okraj, který se musí opilovat. Nůžky jsou pákové nebo ruční.

Pilování: je opravou povrchu materiálu po předcházejícím obrábění. Vždy se musí po předchozí práci okraje začistit pilníkem a smirkem.

Vrtání: před tímto procesem se musí naznačit body, kde budeme vrtat.

Pájení: pájením se spojují kovové části při pomoci „pájky“. Pájky se taví za pomoci plynového hořáku.

Kompletace: montáž jak kovových částí mezi sebou, tak i s jinými materiály

Ohýbání: je to proces tváření materiálu. Při ohýbání je materiál trvale deformován do různého úhlu. Nástrojem jsou kleště, svěrák, válce, ohýbačka.

Broušení: je technologie obrábění, při níž se materiál ubírá buď kotoučem nebo tvrdým brusivem. Může jít o ruční nebo strojové broušení. Používá se k zpracování kovů, skla, dřeva, umělých hmot atd.

Tvarování: je výrobní proces, při němž výrobek mění tvar bez poškození celistvosti, proces probíhá obvykle zatepla. Můžeme pracovat s fólií, deskou, trubkami, termoplasty (např. PVC, PE, PP, PS, PMMA aj.)

Pískování: úprava povrchu za pomoci drobných částecek, po této úpravě bude povrch drsný. Při pískování tryskáme proud abrazivních částic na povrch výrobku pod velkým tlakem.

Zlacení plátkovým zlatem: kousky plátkového zlata se kladou vedle sebe na Mixtion za pomoci štětce a přitlačí se.

Lakování: je technologie povrchové úpravy

Surovina a výběr skla: k tavení skla pro tavenou plastiku jsem použila zakalené OP bílé sklo od Banas Glass. Sklo bylo v litých blocích. Bloky obsahují bubliny (je dáno technologií zpracování).

Tavicí teplota 820 – 860 °C

Horní chladicí teplota 475 °C

Deformační bod 545 °C

Specifická hmotnost 2,5 kg/l

Pro foukané sklo jsem použila mačkárenské tyče Liba křišťál od Preciosa Ornela.

Transformační teplota - 504 ± 10 °C

Deformační teplota - 568 ± 10 °C

Bod měknutí - 686 ± 10 °C

Skleněný pudr Kluger

Tavení skla: při tavení skloviny je potřeba sledovat dobu tavení a teplotu, protože může dojít ke krystalizaci. Krystalizace je nechtěná, protože sklo mění svou strukturu, při čemž dojde ke zmatnění a ztmavnutí skla. Vlastnosti skla závisí na teplotě a na následné rychlosti ochlazování, kterým dokážeme zabránit prasknutí skla při další manipulaci s výrobkem. Ve škole máme k dispozici sklářskou tavicí pec a jako surovinu používáme sklářské tyče.

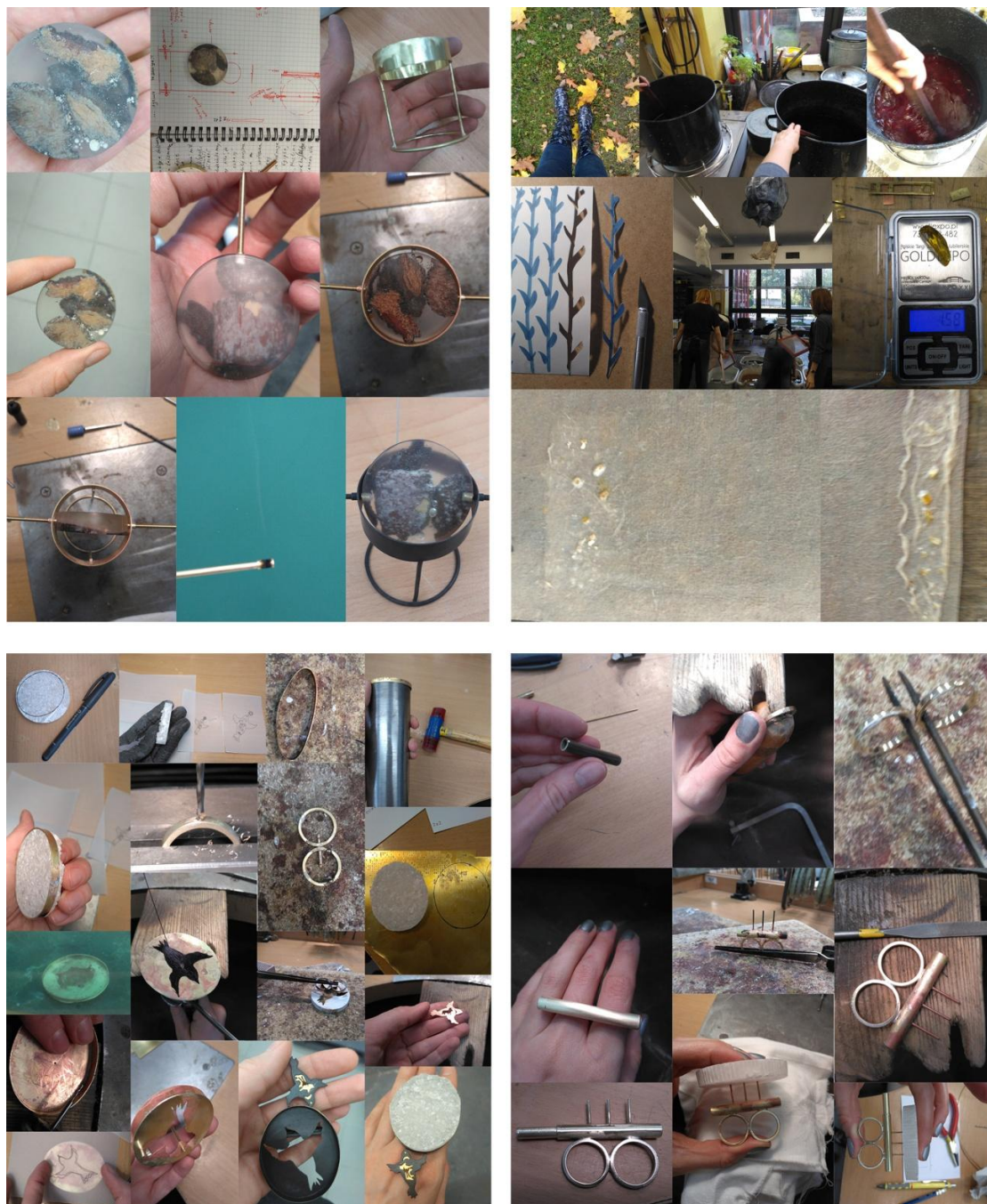
Ruční tvarování skla/Foukaní skla: začínáme náběrem skloviny na sklářskou píšťalu.

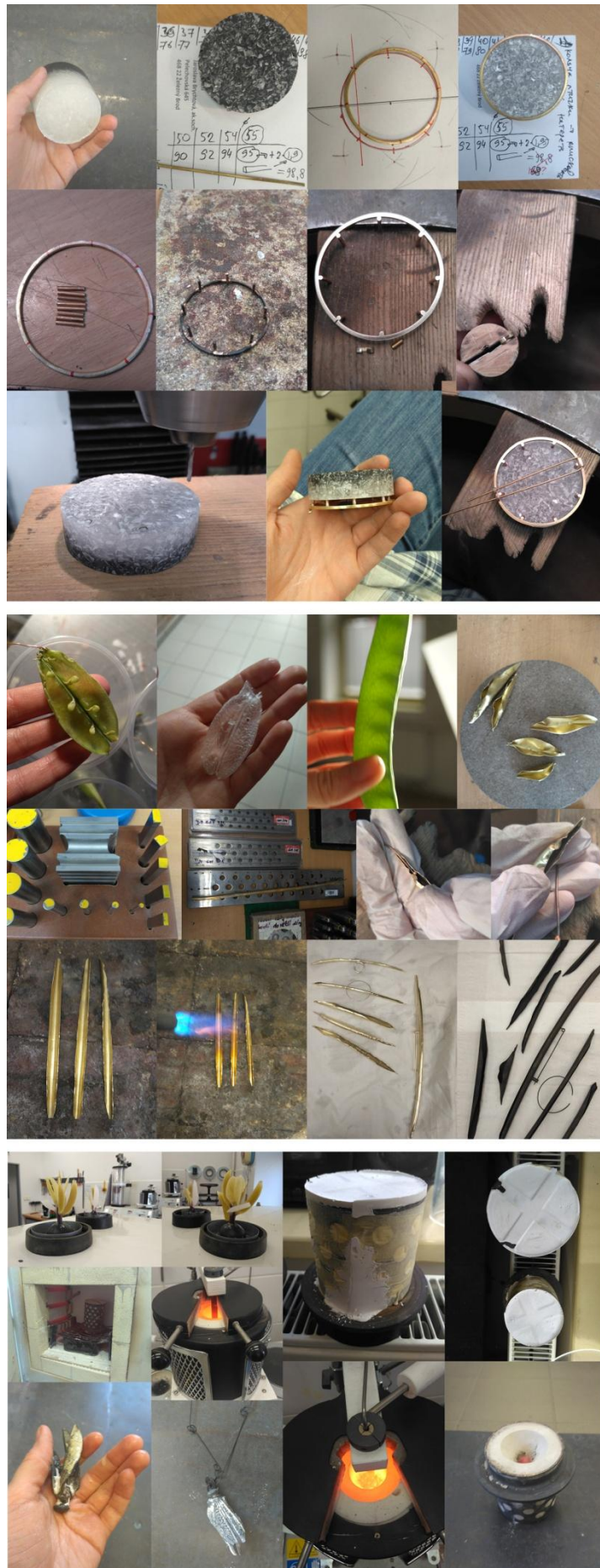
Píšťala je ocelová tlustostěnná trubka o průměru 8-27 mm, délky 90-150 cm. Dolní konec píšťaly je ze žáruvzdorné oceli. Píšťala musí být přehřátá v pracovním otvoru a ponořena do skloviny. Následně se s ní otáčíme. Aby nám sklovina neodkápala, když ji přenášíme, musíme s ní neustále točit. Dáme sklovinu na konec píšťaly a vytvarujeme ji do kónusu sválením na plíšku. Foukáme. Tvarujeme. I když jsem měla menší výrobky, ony prošly procesem chlazení v horním boxu pecí.

7. Fotodokumentace výroby

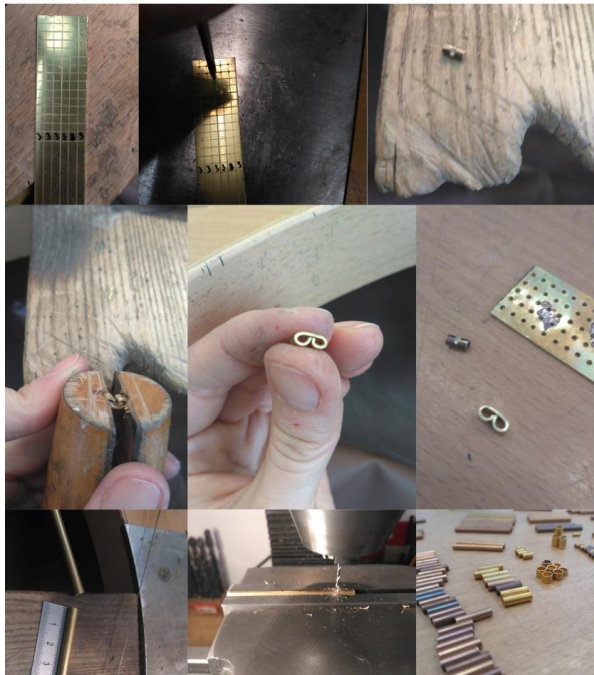
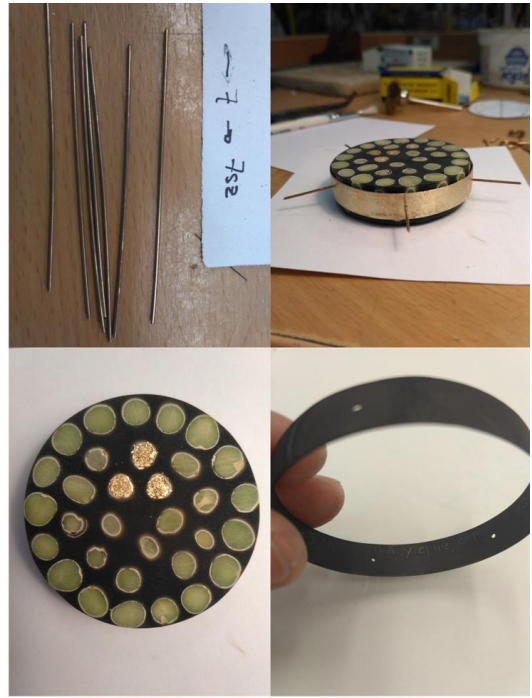
Cílem práce bylo vyrobit sadu šperků. Kombinovala jsem množství výše zmíněných technologií a provedla řadu materiálových zkoušek.

Výrobní postup každého objektu je originální a svým způsobem neopakovatelný. Proto jsem zvolila znázornění pracnosti technologických postupů obrazovými kolážemi.

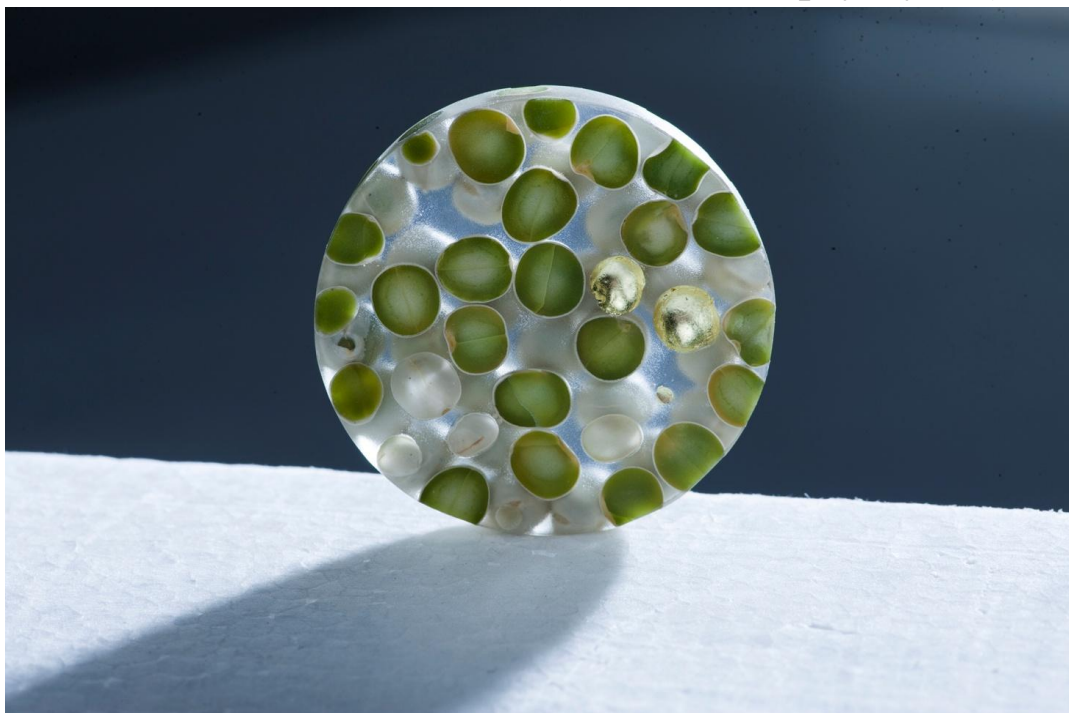
8. Fotodokumentace

8.1 Objekty „Perunova rostlina“ (kózo, ocel, kapradí)

8.2 Objekty „Slzy lásky“ (zlato, hrách, pryskyřice)

8.3 Schránka, objekt „Nepatrně víc“ (žlutá mosaz, pryskyřice, sůl, jantar, kyanit, kořen lotosu, lípa, zlato)

8.4 Brož, objekt „Lapače přátel“ (bažantí peří, žlutá mosaz)

8.5 Náhrdelník a brož „Zpívající kameny“ (kózo, jantar, sláma, stříbro)

8.6 Náhrdelník „Moje slunce“ (hrách, pryskyřice, zlato, mosaz, zaříkadlo)

8.7 Brož „Den v noci“ (sůl, pryskyřice, žlutá mosaz)

8.8 Schránka - prsten „Poslední záchrana“ (žlutá mosaz, pryskyřice, sůl, zaříkadlo)

8.9 Brože, náhrdelník, objekty „Lusky“ (žlutá mosaz, zlato)

8.10 Prsteny „Křídla ptáka, vlčí zuby“ (žlutá mosaz, pryskyřice, sůl, zlato)

8.11 Prsteny a brože „Mini“ (žlutá mosaz, pryskyřice, sůl, hrách, bodlák, slída)

8.12 Náhrdelník „75 gramů lásky“ (žlutá mosaz, stříbro)

8.13 Řetěz „Subhah“ (Žlutá mosaz)

8.14 Objekty „Tajemný les“ (bílé opálové sklo)

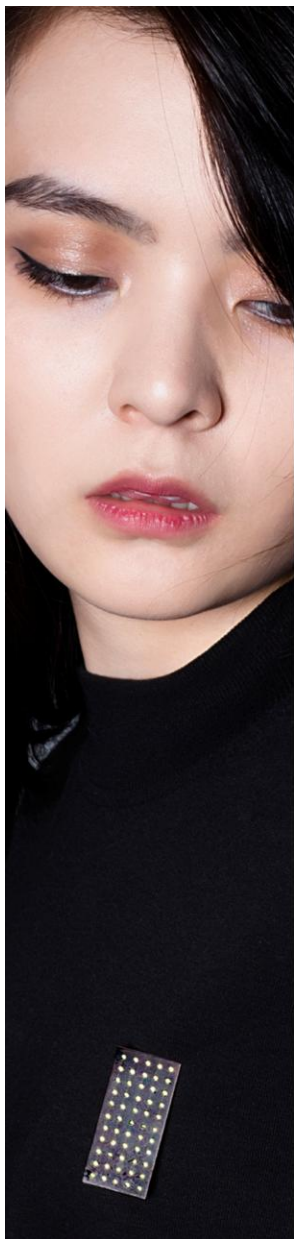

8.15 Prsten „Zlatý lusk“ (žlutá mosaz, zlato)

8.16 Brož „Záře“ (žlutá mosaz, zlato)

**8.17 Objekty „Hrášek“ (křišťálové sklo Liba, skleněný
pudr Kluger)**

8.18 Objekt „Vyhánějící čerty“ (žlutá mosaz, pryskyřice, bříza, směs bylin použitá na kadidlo)

9. Závěr

Spojila jsem svoji inspiraci přírodninami, legendami, pověstmi s experimentálním procesem vytváření vlastního materiálu pro moje šperky a objekty.

Dozvěděla jsem se mnohé o významu rostlin, pověr a o tom, jak se cítili a žili naši předci. K realizaci šperků a objektu byla nelehká cesta, což pro mě bylo spojeno i s nedostatkem času.

Proces mne opravdu velmi bavil a mnohé naučil. Velkou výhodou byla práce s různými substancemi, které jsem přidávala do vláken kózo a pryskyřice. Zkušenost, jak se látky vůči sobě chovají a vzájemně působí, mě inspirovala, abych s touto technologií pracovala ještě hodně let. Totéž lze říci i o teoretické části. Mohu s jistotou říci, že jsem na začátku cesty a těším se na prohloubení tématu.

Každá práce zvlášť nemá přesný popis toho, co má znamenat, protože jsem se rozhodla, že každý člověk musí mít na výběr, jestli zvolí šperk podle legendy (které jsou uvedeny v pověrách), nebo budou chtít přijmout moji realitu formu diskuse se mnou. Obě tyto varianty budou znamenat, že vyberou výrobky hlavou, ale existuje i třetí cesta. Můžou vybrat předmět srdcem a duší, podle vlastního pocitu a víry v kouzlo. Magie či kouzlo nebude fungovat bez víry i když to bude ten nejkouzelnější materiál.

Byla bych ráda, aby mé práce byly považovány nejen za výsledné šperkařské objekty, ale aby na ně bylo nahlíženo také jako na proces a snahu o pochopení řemesla, které je neodmyslitelně spjato s tím čím žiju. Mým plánem bylo využít co nejvíce zkušeností z obou oborů (šperk a sklo) a na základě toho vytvořit vlastní kolekci.

Doufám, že jsem alespoň trochu splnila svůj cíl - dát větší hodnotu šperku a objektu, uzamknout v nich kousek kouzla.

10. Použité zdroje

- [1] Pověra – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pov%C4%9Bra>
- [2] Vasilisa – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Vassilissa-la-tr%C3%A8s_belle#/media/File:Vasilisa.jpg
- [3] Vasnetsov – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D1%91%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D1%91%D1%82_\(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0\)#/media/File:Vasnetsov_samolet.jpg](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D1%91%D1%80%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D1%91%D1%82_(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0)#/media/File:Vasnetsov_samolet.jpg)
- [4] Vrubel – Wikipedie. [online]. Copyright © [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BD_\(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8F\)#/media/File:Vrubel_pan.jpg](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BD_(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8F)#/media/File:Vrubel_pan.jpg)
- [5] Художники-передвижники. Биографии. Картины. Описание картин [online]. Copyright © [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://www.hudojnik-peredvijnik.ru/wp-content/uploads/2012/08/16vasnezov.jpg>
- [6] Hrách (rod) – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Hr%C3%A1ch_\(rod\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Hr%C3%A1ch_(rod))
- [7] Fii Sanatos – Hrách [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://www.fiisanatos.md/images/Articles/14975357389725.jpg>
- [8] Leknín – Wikipedie (4656000315).jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Waterlily_\(4656000315\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Waterlily_(4656000315).jpg)
- [9] Leknín – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lekn%C3%ADn>
- [10] Crystal – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chlorid_sodn%C3%BD#/media/File:Halite_crystal.jpg
- [11] Chlorid sodný – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Chlorid_sodn%C3%BD
- [12] Levandule – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Levandule>
- [13] Levandule – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Levandule_l%C3%A9ka%C5%99sk%C3%A1#/media/File:Apis_mellifera_2_Luc_Viatour.JPG
- [14] Bažant – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%BEant#/media/File:Bjchwzh.jpg>
- [15] Bažant – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%BEant>
- [16] Prodané zboží od peříčko / bažant | Fler.cz. Fler.cz | Kreativní svět handmade, tisíce originálů [online]. Copyright © Copyright 2008 [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://www.fler.cz/shop/pericko/prodano/seskupeno?ucat=112700>
- [17] Берёза - описание, свойства Берёзы, применение, интересные факты. Лесные - Мир за чертой города [online]. Copyright © 2018 [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://xn--e1aaqjt5d.xn--p1ai/articles/derevja/bereza.html>
- [18] Bříza – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C5%99%C3%ADza>

- [19] Lída (rod) – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADpa_\(rod\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADpa_(rod))
- [20] Lída – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADpa_\(rod\)#/media/File:Bombus_terrestris_queen_-_Tilia_cordata_-_Keila.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADpa_(rod)#/media/File:Bombus_terrestris_queen_-_Tilia_cordata_-_Keila.jpg)
- [21] Jantar – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jantar#/media/File:Bernstein_auf_Granit.jpg
- [22] Jantar – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jantar>
- [23] Stříbro – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C3%ADbro>
- [24] Stříbro – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C3%ADbro#/media/File:Native_silver.JPG
- [25] Zlato – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zlato#/media/File:Gold-crystals.jpg>
- [26] Zlato – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zlato>
- [27] Bodlák – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Carduus_acanthoides#/media/File:Carduus_acanthoides_02_by-dpc.jpg
- [28] Bodlák – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bodl%C3%A1k>
- [29] Kapradiny – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapradiny>
- [30] Greencolor. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://green-color.ru/832-paporotnik-vred-i-polza.html>
- [31] Слюда - название, применение, свойства, значение, фото. Все о камнях и металлах | Сайт о камнях и металлах [online]. Copyright © 2018. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://about-stones.ru/%D1%81%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%BE/>
- [32] Slída – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sl%C3%ADda>
- [33] Kyanit – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%82#/media/File:Kyanite_crystals.jpg
- [34] Kruh – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kruh>
- [35] Чем отличается круг от шара? | В чем разница. В чем разница | Отличия и разницы [online]. Copyright © [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://vchemraznica.ru/chem-otlichaetsya-krug-ot-shara/>
- [36] Чем отличается круг | Отличия и разницы [online]. Copyright © [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://vchemraznica.ru/chem-otlichaetsya-krug/>
- [37] Ovál – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ov%C3%A1l>
- [38] Číslo – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%ADslo>
- [39] Růženec – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/R%C5%AF%C5%BEenec>
- [40] Růženec (předmět) – Wikipedie. [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/R%C5%AF%C5%BEenec_\(p%C5%99edm%C4%9Bt\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/R%C5%AF%C5%BEenec_(p%C5%99edm%C4%9Bt))

- [41] Hanus Lamr [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://www.hanuslamr.com>
- [42] České šperky vystaveny na Munich Jewellery Week [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://www.designmag.cz/moda/60635-ceske-sperky-vystaveny-na-munich-jewellery-week.html#&gid=1&pid=4>
- [43] _OLSZYNA_: "Planety" Magda Soboń. _OLSZYNA_ [online]. [cit. 27.04.2018]. Dostupné z: <http://zbigniewolszyna.blogspot.cz/2015/04/planety-magda-sobon.html>
- [44] BUDGE, E. A. Wallis. The bandlet of righteousness, an Ethiopian book of the dead: the Ethiopic text of the [Leḥāfa sēdeq] : in facsimile from two manuscripts in the British Museum. New York: AMS Press, 1982. Luzac's Semitic text and translation series, v. 19. ISBN 0404113494.
- [45] NATHHORST, Bertel. Formal or structural studies of traditional tales: the usefulness of some methodological proposals advanced by Vladimir Propp, Alan Dundes, Claude Lévi-Strauss and Edmund Leach. Stockholm: B. Natthorst, 1969. Acta Universitatis Stockholmiensis.
- [46] KNAUEROVÁ, Marta. Čarovné bylinky. Ilustroval Attila VÖRÖS. Liberec: Liberecký kraj, 2007. ISBN 978-80-254-0099-9.
- Historické zdroje od historičky umění Olgy Ivanovny Bruzginy**
- [47] УСАЧЁВА, В. В.. Российская академия наук- Институт славяноведения РАН. Магия слова и действия в народной культуре славян. Россия, Москва, 2008. ISBN 978-5-7576-0221-9.
- [48] АФАНАСЬЕВ, А. Н.. Славянская мифология. М.: Эксмо, СПб.: Мидгарт, 2008.-1520 с.- (Гиганты мысли). ISBN 978-5-699-27982-1
- [49] АГАПКИНА, Т. А.. Восточнославянские лечебные заговоры в сравнительном освещении. Сюжетика и образ мира. Россия, Москва, 2010. ISBN 978-5-91674-091-2
- [50] ЗОЛОТНИЦКИЙ, Николай Федорович. Цветы в легендах и преданиях. Москва, 1913.
- [51] ВЛАСОВА, М.. НОВАЯ АБЕРЕГА русских суеверий. Иллюстрированный словарь. Санкт-Петербург, 1995. ISBN 5-8352-0469-8
- [52] СМЪЛЬСКОЙ. ЛЕКАРСТВЕННЫЙ ТРАВНИКЪ. Москва, 1870.
- [53] СМЪЛЬСКОЙ. НАРОДНОЕ ВРАЧЕВАНИЕ БОЛЪЗНЕЙ. Москва, 1870.
- [54] ЗАБЫЛИН, М.. Русский народ, его обычаи, обряды, предания, суеверия и поэзия. Москва, 1880
- [55] ЕФИМЕНКО, П.. СБОРНИКЪ МАЛОРОССІЙСКИХЪ ЗАКЛИНАНІЙ. 1858